Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг газетаси

25 февраль, пайшанба № 39 (544). 1993 йил.

Сотувда эркин нархда.

«МУСТАҚИЛ ЮРТ ИСТИҚБОЛИ ДАСТУРИ»

ФАРҒОНАЛИКЛАР ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ «ЎЗБЕКИСТОН—КЕЛАЖАГИ БУЮК ДАВЛАТ» КИТОБИ ТЎҒРИСИДА ШУНДАЙ ФИКРДАЛАР

Фарғона аҳли республика Президентининг ушбу асарини катта кўтаринкилик, манфаатдорлик туйғуси билан кутиб олдилар. Китобдаги ҳар бир ҳаётий ибора одамлар қалбига чўғ ташлаб, эртанги кунга, келажакка ишонч туйғусини тобора кучайтирмоқда.

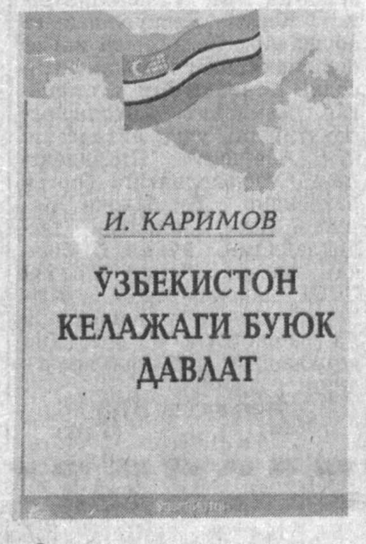

Вилоят фаолларининг шу китоб муҳокамасига бағишланган йиғилишига қадар Муқимий номидаги Қўқон давлат педагогика олийгоҳи, Мирзо Улуғбек номидаги Фарғона давлат дорифунунларида илмий-амалий конференциялар ўтказилди. Вилоят фаолларининг йиғилиши эса юртбошимиз Каримовнинг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» китобидан ва Ўзбекистон Вазирлар маҳкамасининг халқ хўжалиги тармоқлари иши якунлари, Ўзбекистон Республикасининг 1992 йилги бюджети асосий параметрларининг бажарилиши ва 1993 йилда республика иқтисодиётини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги йиғилишидан келиб чиқадиган вазифаларни муҳокама этди. Йиғилишда вилоят ҳокими, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Мирзажон Йўлдошевич Исломов кун тартибидаги масала юзасидан маъруза қилди.

Маърузачи вилоятдаги барча меҳнат жамоалари, ташкилотлар, муассасалар, ўқув юртлари, ширкатларда бу асарнинг муҳокамаси қизғин мунозараларга, ўзаро баҳсларга бой ҳолда ўтаётганлигини алоҳида таъкидлади. Ёшу қари китобни атрофлича ўрганишга алоҳида эътибор бераётганлиги юртдошларимиз, халқимизнинг онгида ижобий ўзгаришлар рўй бераётганлиги, мустақиллигимизга ишонч туйғуси ортаётганлигидан далолат эканлиги қайд этиб ўтилди.

Президентимизнинг кейинги даврда нашр этилган «Истиқлол йўли: муаммо ва режалар», «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли», «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» китоблари мукаммал ва теран илмий асосга эга бўлган асарлардир. Муаллиф ўзининг бой ҳаётий тажрибаси, айниқса,

(Давоми 2-бетда).

Гарчи, бугун бозор иқтисодиёти шароитида лобар қизларимиз учун гул-гул товланаётган атлас кўйлак тикиб кийиш анчагина мушкуллашиб қолган бўлса-да, ушбу суратда кўриб турган қизларимизнинг бирατўла 2 дастгоҳни бошқариб кунлик режасини 110—115 фоизга етказаётганлиги келгусида атлас ва шойи матоларнинг арзон ва мўл-кўл бўлишига бироз бўлса-да умид учқунлари уйғотади.

СУРАТДА: Самарқанд атлас-шойи тўқиш бирлашмасининг илғор тўқувчиси Саодат Абдураҳимова.

Ғ. АЛИЕВ олган сурат.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

Б. Ҳ. УМУРЗОҚОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Баҳодир Ҳамидович Умурзоқов Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 24 февраль.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

А. М. МАРДИЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Алишер Мардиевич Мардиев Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 24 февраль.

Ўзбекистон—Россия:

ЎЗАРО КЕЛИШИБ ОЛИНДИ

ШУ йил 23 февралда Москвада Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков билан Россия Федерацияси ҳукумати Бош вазири В. С. Черномирдин учрашуви бўлиб ўтди.

Унда Ўзбекистон Республикаси билан Россия Федерацияси ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликнинг энг муҳим йўналишларига оид икки томонлама муносабатлар масалалари муҳокама этилди. Икки томонлама алоқаларни ўзаро фойдали ва тенгҳуқуқлилик асосида такомиллаштириш ва ривожлантириш хусусида тўла битимга келинди. Учрашув якунида бир қатор муҳим ҳукуматлараро битимлар имзоланди. Томонлар ўзаро маҳсулот етказиб бериш соҳасида ҳам, ўзаро ҳисоб-китоб борасида ҳам бир-бирларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш тўғрисида келишиб олдилар.

Мамлакатларимиз ўртасида имзоланган ҳужжатлар Ўзбекистон билан Россиянинг иқтисодий ҳамкорлиги янада ривож топишига, иккала давлат иқтисодиётининг барқарорлашувига хизмат қилади.

Учрашув дўстона ва ҳамжиҳатлик вазиятида ўтди.

ЖАҲОН ТАЖРИБАСИГА ТАЯНИЛАДИ

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳомийлигида Тошкентда ўтаётган «Хусусийлаштириш — иқтисодий ислоҳотнинг, ижтимоий бозор иқтисодиётига ўтишнинг муҳим омили» мавзуидаги халқаро анжуман ўз ишини давом эттирмоқда. 23 февраль куни чет эллик мутахассислар республикамиз вазирликлари, муассасалари, концернлари, уюшмалари, корпорация ва бирлашмалари вакиллари билан саноати ривожланган ва ривожланаётган мамлакатларда мулкни давлат тасарруфидан чиқариш жараёнлари, хусусийлаштиришда жаҳонда тўпланган тажрибалар ҳақида фикрлашдилар.

Мен бу халқаро семинарда БМТнинг иқтисодий-ижтимоий тараққиёт бўлими вакили сифатида иштирок этяпман. Биз чет эл сармоялари билан шуғулланамиз, дейди америкалик мутахассис О. Маврики. — Бу ерда биз хусусийлаштириш борасида олиб борилаётган ишлар ҳақида муайян тасаввурга эга бўлдик. Ўзбекистон бу мураккаб жараённинг дастлабки босқичида турибди. Сир эмаски, жаҳон тажрибасида хусусийлаштиришнинг барча учун бирдек қабул қилиш мумкин бўлган тайёр андозаси йўқ. Шунга қарамай, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти кўп мамлакатларда синалган дастурлар, принципларни тавсия этадики, улар Ўзбекистонга жуда асқотиши мумкин. Анжуманда қатнашишимиздан мақсад ҳам мамлакатингизга барча ривожланган давлатлар босиб ўтган бу оғир жараённи талафотларсиз амалга оширишда кўмаклашишдан иборат.

Халқаро семинарда туркиялик мутахассислар Али Гунар ва Арда Оқарсу ҳам қатнашмоқдалар.

Туркияда 1984 — 85 йилларда хусусийлаштириш жараёни кенг кўламда бошланган эди, дейди Туркия хусусийлаштириш идораси тадқиқотлар бўлим мудири Али Гунар. — Айни пайтда иқтисодиётимизда давлат сектори ҳиссаси 50 фоизни ташкил этади. Ишлаб чиқаришнинг қолган ярми эса хусусий корхоналар хиссасига тўғри келади. Ўтган 8—10 йил давомида биз хусусийлаштиришда маълум тажриба тўпладик. Ана шу тажрибаларимизни ўзбекистонлик биродарларимиз билан баҳам кўраётганимиздан мамнунмиз. Бу ерда муваффақиятга эришиш учун барча имкониятлар мавжуд. Яқин 10—15 йил ичида мен Ўзбекистонга ташриф буюриб уни ҳозирги ривожланган давлатлар даражасида кўришимга ишонаман.

Анжуманга ташриф буюрган меҳмонларнинг бундай эзгу нияти меҳнаткаш халқимизнинг интилишлари билан уйғунликда муваффақият келтиради деб умид қиламиз.

Амирқул КАРИМ.
(ЎзА).

ҚИШЛОҚДА СПОРТ МАКТАБИ

ОЛТИНКЎЛ. Миробод қишлоғида миллий кураш спорт мактаби очилди.

БУ бежиз эмас. Ҳар йили бу ерда машҳур Акбарполвон Тўйчиев хотира турнири ўтказилади. Унда Фарғона водийси вилоятлари ва қўшни республикалардан таниқли курашчилар иштирок этиши қишлоқ ёшларининг спортнинг бу турига бўлган қизиқишларини алангалатиб юборди.

• Ҳокимлик тизими муаммолари

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ РЕЖАЛАШТИРИШНИ ИНКОР ЭТАДИМИ?

Ўзбекистонда ҳокимлик тизими жорий этилганига ҳадемай бир йил бўлади. Айни кунларда у нималарга кўпроқ эътибор қаратмоқда. Ечимини кутаётган муаммолар нималардан иборат. Биз ана шу каби саволларга жавоб топмоқ мақсадида Зомин райони ҳокими билан суҳбатлашишга қарор қилдик. Зеро, ушбу олис қишлоқ районининг муаммолари бошқа жойлар учун ҳам хос ва мосдир.

Ҳамсуҳбатимиз билан танишинг: Нурмуҳаммад Умаров — 1948 йили Самарқандда хизматчи оиласида туғилган. Олий маълумотни Орёл шаҳрида, қишлоқ хўжалиги бўйича махсус маълумотни эса Жиззахда олган. Фалсафа фанлари номзоди. Партия ва комсомол ташкилотларида ишлаган. 1992 йил бошидан буён район ҳокими.

— Чексизликни бир қучоққа сиғдириб бўлмаганидек, бир суҳбатда ҳамма мавзуни қамраб олиш ҳам иложсиздир. Шу боис «ҳоким ва иқтисодиёт» масаласи доирасида мулоқот қилсак. Зеро, инсонларнинг ҳаёти бевосита иқтисодиёт билан боғлиқдир. Келинг, суҳбатимизни қисқача райониниг иқтисодий тавсифи билан бошлайлик.

— Яхши, гапни ибтидодан бошлай қолайлик. Районимизни ҳақиқий қишлоқ райони дейиш мумкин. Аграр соҳа ялпи маҳсулотнинг катта қисмини — миллиард сўмга яқинини беради. Саноатимиз ҳозирча ночорроқ, лекин шу ҳолда ҳам йилига деярли 700 млн. сўмлик маҳсулот тайёрланади. Бунга пахта тозалаш корхонаси маҳсулоти ҳам киради, албатта.

Районимиз 360 минг гектардан иборат — бутун Наманган вилояти ҳудудидан ҳам катта. Ушбу улкан майдонда чўл ҳам бор, тоғ ён бағрию тоғлар ҳам бор. Иқлими турли хил.

Шундан ўзингиз хулоса чиқариб олаверинг. Чўлларда пахта, сабзавот етиштирилса, тоғ ён бағирларида ғалла экилади, тоғларда эса ёнғоқ, писта-бодом ўсади. Кўриниб турибдики, ҳамма зоналарда чорвачилик, узумчилик, боғдорчилик билан шуғулланилади. Хуллас, бизда нима десангиз ҳаммасидан бор.

— Бу тармоқлар қандай ривожланяпти?

— Жуда яхши. Якунланган йилда ўттиз минг тонна бошоқли дон йиғиштириб олинди. 12 минг тоннаси давлатга сотилди. Қолган қисми эса хўжаликларга уруғлик ва ем учун ажратилди, одамларга тақсимлаб берилди. Пахтакорларимиз эса 25 минг тонна ҳосил етиштириб режани бажардилар. Бошқа кўрсаткичларимиз ҳам ёмон эмас. Умуман, район зиммасидаги топшириқларни удалаяпти.

— Бунисн қандай бўлди? Эркин бозор ҳақида гапиряпмизу, айни пайтда буйруқбозлик тизимидан қолган «кўрсаткичлар», «топшириқлар» каби тавсифларни қўллаяпмиз.

— Бу тавсифларни салбий маънода тушуниш керак эмас. Бозор ҳеч қачон режалаштиришни инкор қилмайди. Истаган капиталистик фирмани олиб кўринг. Улар бир неча йиллар олдиндан ишлаб-чиқаришни режалаштириб қўйишади. Фирма қанчалик йирик бўлса режалаштириш муддати ҳам шунчалик узоқ бўлади. Бизда аҳвол қандай? Ахир биз бозор иқтисодиётига энди кириб бораётибмиз. Ҳозирча синалган иқтисодий дастакларга эга эмасмиз. Ишлаб-чиқаришга таъсир кўрсатиш учун маъмурий ёндашув ва назорат бўлиши даркор. Бу ўринда давлат истеъмолчининг, ўз оддий фуқаросининг манфаатларини ҳимоя қилади. Зеро, ҳаммамизга дон ҳам, пахта ҳам, гўшт ҳам, сабзавот ҳам зарур. Ишлаб чиқарувчи эса «у ёки бу маҳсулотни етиштириш мен учун фойдали эмас» — деб инжиқлик қилиши мумкин. Балки фойдали эмасдир, лекин керак.

— Тушунарли. Бироқ ўз-ўзидан савол туғилади: сизга ҳамон режалар бажарилишини кузатишга, хўжаликлардан тонналар «ундириш»га, ялқовларни қўзғатиб туришга тўғри келаяптими? Шундай бўлгач, хўжаликлар ва корхоналарнинг мустақиллиги ҳақида гапирса бўладими? Булар ҳаммамиз садоқат изҳор этаётганимиз — бозор иқтисодиёти принципларига зид эмасми?

— Сиз нималарда зиддият кўраяпсиз? Яна такрорлайман, иқтисодий дастаклар яратилмагунча иқтисодиётни маъмурий бошқариш усуллари бўлиши муқаррардир. Тайёргарлик кўрмасдан туриб мустақилликни жорий қилиш бўйича аччиқ тажрибаларимиз бор. Эсингизда бўлса, қайта қуриш бошланишида хўжаликларнинг ишларига аралашмаслик ҳақида қарор қабул қилинган эди. Нимани қачон экиб, қачон йиғиштиришни деҳқоннинг ўзи билади, дегандай... Оқибатда ишлаб-чиқаришнинг кўпгина тармоқлари оқсаб қолди.

Бунинг сабаби нимада? Боиси бизда ҳақиқий бозорнинг йўқлигидир. Одамларимиз ҳам бунга ўрганишмаган. Мисол келтирай. Бир давлат хўжалиги раҳбари қўшни хўжалик ўтган йили ковун-тарвузларини яхшигина пуллаганидан хабар топиб, 1992 йили ўзи ҳам қовун-тарвуз экишга қарор қилибди. Бунинг учун катта экин майдони ажратилган. Қизиғи шундаки, яна ўнга яқин хўжаликда ҳам шундай қарорга келинган. Натижаси маълум: бу йил полиз маҳсулотлари шунчалик кўп бўлдики, оқибатда унинг нархи анча тушиб кетди. Устига-устак икки минг тонна полиз маҳсулотларини сотолмай қолдик. Истеъмолчилар эса карам, булғор қалампири ва бошқа сабзавотлар билан етарлича таъминланмади. Ушбу мисол бозор стихияли бўлиши мумкин эмаслигига бир далилдир. Бозор бошқариладиган, фақат иқтисодий дастаклар билан бошқариладиган бўлиши шарт.

— Энди ишонч ҳосил қилдим. Лекин кундалик раҳбарлик ишлари шунчалик кўп вақтингизни оладиган бўлса, район истиқболи билан қачон шуғулланасиз?

— Бу қизиқарли савол. Дарҳақиқат, кун сайин ҳал қилиниши

(Давоми 2-бетда).

• Эл удумлари боқийдир

МАЙДОНДАГИ МАРДЛАР

Наманганликлар бу йил кўп ва хўп ишлар қилишди. Давлат режалари ҳамда топшириқлари бажарилди. Меҳнат қилгандан кейин дам олишни ҳам билиш керак. Улар шу ақидага амал қилиб, «ҲОСИЛ ТЎЙИ» ўтказдилар.

Вилоят отчопари одамлар билан гавжум. Байрам ўзбекнинг ким эканлигини яна бир бор кўрсатиб қўйди.

...Буюк саркарда, темурийлар сулоласининг асосчиси, ўзбек халқи тарихи, иқтисоди ва маданиятини беҳад мустаҳкам этган, қайта ҳаётга қайтган Амир Темур бошига пўлат дубулға, эгнига совут кийган ҳолда асов отида виқор билан ўтмоқда. Икки ёнида ва ортида ясовуллар... Она Туркистонимиз номини бутун дунёга машҳур қилган тарихчи, шоир ва саркарда Заҳириддин Бобур чиройли безатилган от устида қўлда китоб билан гўё ҳинддан қадим ота юртига қайтмоқда. Бир қўлида соз бир қўлида китоб ушлаган исёнкор шоир Бобораҳим Машраб ўша таркидунё қиёфасида ноҳақликлар устидан истеҳзоли кулади...

Бобокалонлар ортидан барча районларнинг меҳнаткашлари ўзига хос безатилган машиналарда ўтишмоқда. Уларнинг қай бирини тилга олмайлик, устиворлик қилишади. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов вилоят меҳнаткашларига табрик мактубида шундай деб ёзган эди: «Пок ниятли Наманган аҳлининг меҳнат-шижоатига мен доимо чуқур ҳурмат билан қарайман. Наманган ўзининг маърифатпарварлари ва зукко кишилари билан бир қаторда заҳматкаш деҳқонлари ва бунёдкор сиймолари билан ҳам ном қозониб келган». Бу таърифлар, бу ташбеҳлар гўзал Наманганга, наманганликларга жуда ярашиқли.

Пахтакорлар 316 минг тоннадан ортиқ «оқ олтин» тайёрлашга эришдилар. Бошқа турдаги қишлоқ хўжалик экинларидан ҳам мўл ҳосил олинди. Мана ўша оғир, машаққатли меҳнат маҳсули — шоду ҳуррамлик вилоят марказидан олис қишлоқларгача акс-садо бермоқда.

Отчопарга илк бор улов йўрттириб келганлар — вилоят ҳокими ўринбосари Носиржон Отахонов, Наманган шаҳар ҳокими Акмалхон Икромовлар майдонга улоқ ташлаб беришди. Чавандозлар қийқириғи атрофни тутди. Улоқ ўнгариб совриn олиш — ҳар бир отчопарнинг эзгу мақсади. Шу боис улар отни қамчилаб «ичкари» боришади. Манзилга етгач, қамчини тишлаб «ўлжа»га баравар ёпишадилар. Бунда улов ҳам, эгаси ҳам баравар кучли бўлиши жоиз. Ана, улоқ отлиқлар оёғи остига ташланди. Шоирнинг «...кўпкарида отни қамчилаб бир бор «ҳайт!» десанг ғуборинг чиқиб кетади...» мисралари айнан шундай кунларда ёзилгандай.

Эслатиб ўтайлик: Наманган шаҳар Дўстлик районининг 1-кичик даҳасидаги мазкур отчопар қисқа фурсатда бунёд этилди. Бу ерда ҳосил байрами фақат қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининггина эмас, балки бутун вилоят халқининг байрамига айланди. Унда халқ хўжалиги ҳамма тармоқларининг вакиллари, қўшни вилоятлар, Тожикистон, Қирғизистон Республикаларидан меҳмонлар иштирок этдилар.

Р. ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

«МУСТАҚИЛ ЮРТ ИСТИҚБОЛИ ДАСТУРИ»

(Боши 1-бетда).

иқтисодиёт соҳасидаги чуқур билимига таяниб, республикамизнинг бозор иқтисодиётига ўтиши, келажакда ҳуқуқий, демократик давлат тузиш йўлида олиб борилаётган ишларни ҳар тарафлама ва халқ дилига яқин тилда тушунтириб берган. Бу рисолалар илмий-назарий ва амалий омилларни тўла-тўкис ифодаловчи муҳим қўлланмалар сифатида қабул қилинаётганлиги эътиборга лойиқдир. Уларда мустақил республикамизнинг энг асосий йўналиши ҳисобланмиш — демократик ва ҳуқуқий давлат қуриш асослари илмий-сиёсий нуқтаи назардан, жаҳондаги илғор мамлакатлар тажрибаси асосида оммабоп қилиб кўрсатиб берилган. Кўпчилик мазкур китобларда юртимизнинг ўзига хос йўл билан бозор иқтисодиётига кириб бораётганлигини ҳам алоҳида таъкидлашмоқда. Энг муҳими, танланган йўлимизга ишонч туйғуси тобора барқарор бўлиб боряпти.

Ўзбекистон ўзига хос йўлни танлаб олди. Бу жараён республиканинг барча фуқаролари ва корхоналарига ташаббус ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай имкониятлар яратиб беряпти. Бозор муносабатларини босқичма-босқич ривожлантириш таъминланмоқда. Мулкларни секин-аста давлат тасарруфидан чиқариб, хусусийлаштириш жараёнини амалга ошириш учун барча ҳуқуқий асослар яратилди. Президент фармонига биноан вилоят бўйича 36 минг 371 та квартира фуқароларга текинга берилди.

«Буюк ипак йўли»нинг энг муҳим бекатларидан бирида жойлашган Фарғонага яна чет эл сармоядорлари ишонч кўзи билан қарашмоқда. Ҳозир вилоятда чет эл сармояси билан ҳамкорликда ишлаётган 20 дан ортиқ қўшма корхона фаолият кўрсатяпти. «Дўстлик» деб номланган Ўзбек—Хитой, «Сан-Те» деб аталаётган Ўзбек—Туркия қўшма корхоналари ишлаб чиқараётган маҳсулотлардан нафақат фарғоналиклар, балки бутун республика аҳолиси баҳраманд бўляпти.

Фаоллар йиғилиши қатнашчилари, айниқса, бутун халқ Ислом Каримовнинг бевосита раҳнамолигида уюшган жиноятчиликка, коррупцияга қарши олиб борилаётган курашни қизғин қўллаб-қувватлаяпти. Фақат сўнгги икки ой ичида вилоят бўйича 67 кишидан иборат жиноятчиларни бирлаштирган 16 гуруҳ қўлга олинди. Улардан 55 миллион сўмлик мол-мулк, ўғирлаб кетилган 40 та автомашина тортиб олиниб, эгаларига қайтарилди, давлат тасарруфига ўтказилди.

Фаоллар йиғилишида Президентнинг адолатли, демократик давлатнинг аркони бўладиган беш асосий қоидасига амал қилиш ниҳоятда муҳимлиги алоҳида таъкидланди. Шунинг учун ҳам йиғилишда вилоятдаги иқтисодий аҳвол асосан танқидий нуқтаи назардан таҳлил қилиб берилди. Ўтган йили вилоятда саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми аввалги йилга нисбатан 4,7 миллиард сўмга кам бўлганлиги ачиниш билан таъкидланди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини Фарғона нефтни қайта ишлаш бирлашмаси 2,7 миллиард сўмга, «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси 920 миллион сўмга, Марғилон ипак комбинати 389 миллион сўмга, Фарғона химиявий толалар заводи эса 300 миллион сўмга камайтириб юборишгани айтилди. Марғилон ёғочни қайта ишлаш заводи, Қўқон ип-йигирув ва Бешариқ йигирув-тўқув фабрикаларида ҳам ўсиш суръатлари анча пасайиб кетганлиги кўрсатилди.

Айниқса, вилоятда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш борасидаги аҳвол жиддий ташвишга солаётганлигини нотиқ алоҳида қайд этди. Жумладан, нон ва нон маҳсулотлари 2,9 минг тоннага, консерва маҳсулотлари 22 миллион шартли банкага, ўсимлик ёғи 9 минг тоннага, сут маҳсулотлари 24 минг тоннага камайтириб юборилган.

Шунингдек, йиғилишда вилоят агросаноат комплексидаги аҳвол ҳам атрофлича таҳлил қилинди. Ўтган йилги натижалар анча ташвишли эди. Лекин янги йилнинг дастлабки ойлари ҳам бу соҳада бирор-бир ижобий силжиш бўлмаётганлигини кўрсатиб турибди. Шу йилнинг январь ойида вилоят бўйича давлатга гўшт сотиш ўтган йилга нисбатан 12 фоизга, сут 2 фоизга, тухум тайёрлаш эса 52 фоизга камайтириб юборилди. Ёзёвон, Учкўприк районлари хўжаликларида январь ойида давлатга бирор дона ҳам тухум сотилмади.

Вилоятда давлат хазинасини тўлдириш борасида бир қатор тадбирлар амалга оширилди. Бюджетнинг даромад қисмига 1,1 миллиард сўм ортиқча маблағ туширилди. Натижалар бундан ҳам яхши бўлиши мумкин эди. Лекин 20 та шаҳар ва райондан 11 тасида республикадан ташқарига маҳсулот олиб чиқиб кетишдан олинадиган солиқ режалари бажарилмади. Натижада бюджетга 159 миллион сўм тушмади. Йиғилишда айрим корхона ва ташкилотлар олинаётган даромадни яшириб қолишга ҳаракат қилаётганликлари қаттиқ қораланди. Текшириш органларининг аниқлашича, Фарғона пахта тозалаш заводида 602 минг сўм, Бағдод нон комбинатида 163 минг сўм, Марғилондаги «Сервиз» улгуржи дўконида 707 минг сўм, Олтиариқ пахта тозалаш заводида 369 минг сўм, Фарғона нефтни қайта ишлаш бирлашмасида эса салкам 70 миллион сўмлик қўшимча даромадлар аниқланиб, давлат бюджетига ундириб олинди. Шундай қонун бузилишларига йўл қўйган 1219 та мансабдор шахсга нисбатан маъмурий чоралар қўлланилиб, 712 минг сўм жарима солинди ва бюджетга ўтказилди.

Шунингдек, фаоллар йиғилишида вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Авазхон Мухторовнинг республика ҳукуматининг Андижон вилоятидаги текшириш якунларига бағишланган кўрсатмаси асосида тайёрланган маърузаси ҳам тингланди.

Йиғилишда кун тартибидаги ҳар икки масала кенг муҳокама этилди. Улар бўйича тегишли қарор ҳамда тадбирлар қабул қилинди.

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.

Аждарҳо ўйинатувчининг сўнгги сўзи

Аждарҳо Шарқ мамлакатларида қадимдан ёвузлик тимсоли бўлиб келган. Дунё бозорида доимо ошиғи олчи бўлган Ғарб давлатлари ва АҚШ иқтисодиётига Жануби-шарқий Осиёдаги «иқтисодий мўъжизалар» хавф сола бошлагач, Таиланд, Сингапур, Тайвань ва Жанубий Кореяни «аждарҳо» деб аташ урф бўлиб қолди. Бу мамлакатлар айрим соҳаларда жаҳон бозоридан, ҳатто, Япониядай «оғаси»ни ҳам сиқиб чиқара бошлади.

Бугун шундай «аждарҳо»лардан бири бўлмиш Жанубий Кореяда янги Президент Ким Ен Сам Ро Дэ Удан президентлик ваколатларини қабул қилиб олади. Мамлакат тарихида иккинчи марта тинчлик йўли билан ҳокимият бир ҳукуматдан иккинчи ҳукуматга ўтади. Шу муносабат билан Ро Дэ У 23 февраль куни мухбирлар билан Президент сифатида сўнгги марта суҳбатлашди ва беш йиллик фаолиятига якун ясади. Президентнинг фикрича, давлатга раҳбарлик қилган даврида Жанубий Корея иқтисодиётида, сиёсий ва ижтимоий ҳаётида, «шимолий дипломатия», яъни Шимолий Корея ва унинг яқин иттифоқчилари бўлмиш собиқ СССР ва Хитой билан яхши муносабатлар ўрнатишда катта муваффақиятларга эришилди. «Ташқи куч»ларнинг тўсқинлик қилиши туфайлигина Жанубий ва Шимолий Кореянинг қўшилиб кетишига имкон бўлмади. Бироқ унинг башорат қилишича, мазкур ўн йилликда икки Корея қўшилиб кетади.

Жанубий Кореянинг иқтисодиётда эришган мўъжизалари ҳақида гапирганда, унинг бугунги аҳволига ҳам бир қур назар ташлаб қўйиш зиён қилмайди. Негаки, иқтисодий тараққиёт суръатининг пасайиши, озми-кўпми, Ро Дэ У фаолияти билан ҳам бевосита боғлиқ. Ғарбликлар буни Жанубий Кореяда иқтисодий тараққиёт ва демократиянинг ўзаро мутаносиб эмаслиги билан изоҳламоқчи бўлсалар, Президентнинг ўзи иқтисодий тараққиётдаги бугунги қийинчиликлар сабабини «иқтисодиётнинг жамиятни демократлаштиришга қурбон қилиниши»да деб билади. У дунёдаги кескин ўзгаришлар ҳам мавжуд иқтисодий турғунликка олиб келувчи омил эканини айтади. Жанубий Корея иқтисодиёти 70-йилларда ҳам бундай беқарорликдан катта зарар кўрган эди. Иқтисодчилар бунга иқтисодиётнинг жилови, асосан, давлатнинг қўлида бўлгани ва хусусий секторнинг ривожланишига йўл берилмаганини сабаб қилиб кўрсатишади. Ўшанда спортдан тушадиган даромад мамлакатни муқаррар иқтисодий бўҳрондан сақлаб қолди ҳамда зарур ислоҳотлар ўтказиб, барқарорлик ва иқтисодий тараққиётга эришишга имкон берди. 80-йилларда, асосан, бозор муносабатларини ривожлантиришга катта эътибор берилди. Натижада 1988 йилга келиб, экспорт қилинаётган маҳсулотлар салмоғи ялпи миллий маҳсулотнинг 46 фоизини ташкил этди. Бу муваффақиятларга эришишда мамлакат раҳбариятининг 70-йилларда юритган барқарорлаштириш сиёсати муҳим аҳамият касб этди, дейиш мумкин.

Ро Дэ У Президент бўлган сўнгги беш йилда ялпи миллий маҳсулот ҳажми икки баравар ортди. Жанубий Корея иқтисодий тараққиёт бўйича дунё мамлакатлари ўртасида 15-ўринга кўтарилди. Лекин бошқа қўшни мамлакатлардагидек Жанубий Кореяда ҳам мўъжизавий иқтисодий ислоҳотлар чекланган сиёсий эркинликлар шароитида амалга оширилди. Аҳоли эса моддий фаровонликка эришган сари сиёсий эркинликлар талаб қила бошлади. Бу ҳодисани бошқа қитъаларда ҳам кузатиш мумкин. Масалан, Пиночет диктатураси даврида Чилида муҳим иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилган бўлса-да, мамлакат халқи сайлов чоғида сиёсий эркинликлар илинжида ҳарбий бўлмаган номзод Патрис Эйлвинга овоз берган эди. Демак, иқтисодий ислоҳотларни фуқароларнинг сиёсий эркинликларини поймол қилиш ҳисобига амалга ошириб бўлмайди.

Ро Дэ У Президент сифатида ҳеч қачон «иқтисодий мўъжиза»ни сиёсий эркинликларга қурбон қилишни истамаган. У Давлат раҳбари бўлган йилларда сиёсий эркинлик талаб қилиб, намойишга чиққан талабаларнинг кўп марта аёвсиз калтаклангани боиси ҳам ана шунда.

Энди дунё, оддий фуқаро бўлишни истаётган Президентнинг сўзлари билан айтганда, «демократияга эришган ва гуллаб-яшнаётган Корея Республикасига бошқача кўз билан қарай бошлади». Бу сўзлар иқтисодий тараққиёти сустлашган мамлакат аҳолисини овунтириш учун айтилгани йўқ. Аксинча, Президентнинг ўз фаолиятига берган баҳосидир. Бу баҳони Жанубий Корея аҳолиси тасдиқлайдими, йўқми, бу бошқа масала. Лекин, собиқ СССР давридагидек, «аждарҳо»нинг янги жиловдори ўз фаолиятини Ро Дэ Уни қоралашдан бошламаслиги аниқ.

Фахриддин НИЗОМ,
(ЎзА).

• Депутат муаммо кўтаради

ЭР-ХОТИННИНГ УРУШИ, ДОКА РЎМОЛНИНГ ҚУРИШИ ЭДИ-КУ, АХИР?!

Ғаллаорол қишлоқ райони бўлгани туфайли биздаги аёлларнинг аксарияти мавсумий ёки кам даромадли ишларга жалб этилиши табиий. Биргина эрнинг топгани эса рўзғорни тебратишга етавермайди. Баъзан келин-куёв турмушига ота-оналарнинг ноўрин аралашуви, янги оила шароити билан ҳисоблашмаслик, оилада «тенглик қонуни» бузилиши, характерлар тўғри келмай қолиши эр-хотиннинг ажралиши билан тугамоқда. Биргина 1991 йили район бўйича 1275 янги оила қурилган бўлса, уларнинг 75 таси турли сабабларга кўра ажралди. Шу йилнинг дастлабки олти ойи давомида бўлса бундай оилалар сони 65 тага етди. Бундай ҳол айниқса Ғаллаорол шаҳар кенгаши, Ғўбдин, Мирзабулоқ, Иттифоқ, Маданият қишлоқ кенгашлари ҳудудида кўплаб юз бермоқда.

Ажралишнинг кўнгилсиз оқибатлари олдини олиш ота-онанинггина эмас, балки қишлоқ фаолларининг, кенг жамоатчиликнинг ҳам муҳим вазифаларидан бири. Тўғри, оилавий жанжаллар ҳамиша бўлган, бундан кейин ҳам бўлиши мумкин, аммо у ажралишга бориб етмасин. Ана шу жараёнга четдан аралашиш керак, токи жанжал оила бахтига дарз етказишга улгурмасин.

Менимча, бунинг учун аввал бошдан таълим-тарбияни изчил йўлга қўйиш лозим. Умумтаълим мактабларида, ўрта махсус билим юртларида ёшларни оқилона турмушга ўргатиш, тайёрлаш борасида қўлдан келадиган барча ишларни қилиш лозим. Афсуски, ўқув режасига киритилган оилавий турмуш этикаси ва психологияси дарслари аксарият паст савияда ўтилаётир. Кўпчилик ёшлар никоҳ гигиенаси масаласида ҳам алифни калтак дея олишмайди.

Умуман олганда, агар статистика маълумотларига назар ташласангиз, республикамизда ёш оилаларнинг ажралиб кетиши йилдан йилга камаймаётир.

Жамият келажагининг асоси — оила! Уни эъзозлаб сақлаш эса ана шу жамиятнинг вазифаси. Оила иши эса айрим кишилар ўйлаганидек, жўн масала эмас. Шундай экан, фақат келин-куёвларнинг тўйларини кўз-кўз қилавермай, тўйдан бир йил, икки йил сўнгги ҳаётларига тез-тез назар солинса, умуман, оммавий ахборот воситалари шу муаммоларни кўпроқ ёритса, ғоят савоб иш бўларди. Токи оилалар тинч бўлсин, бахтли яшашсин, болалар тирик етимга айланмасин. Токи алимент деган нарсага ҳеч бир аёл муҳтож бўлмасин!

Қаршигул ҚУРБОНОВА,
Ғаллаорол райони кенгаши нойиби, муаллима.

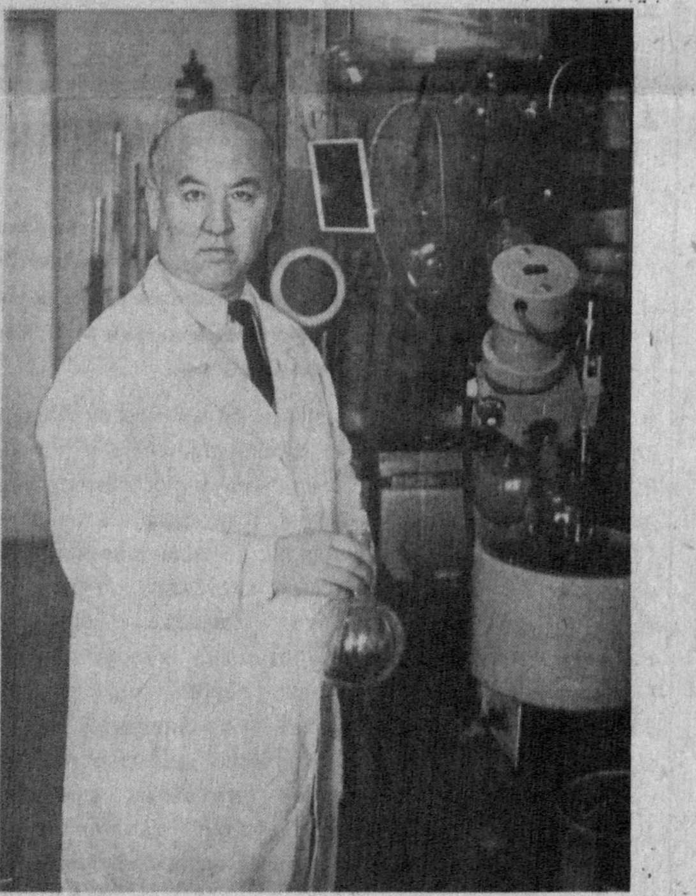

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясига қарашли ўсимлик маҳсулотлари кимё институти 1957 йилда ташкил топган. Шундан буён мазкур илм даргоҳи ўзининг замонавий ва илмий ютуқларини халқ хўжалигига дадил тадбиқ этиб келаётир. Бу институтдан шу кунгача 49 фан доктори, 275 фан номзоди етишиб чиққани ҳам бу ерда илмий изланишлар жуда самарали олиб борилаётганидан далолатдир.

Мана бу суратларда институт илмий ходимлари илмий ва амалий изланишлар маҳсули бўлмиш биорегулятор ва юксак самарали кимё ускунасини ишлаётган лаҳзалар тасвирланган.

(ЎзА).

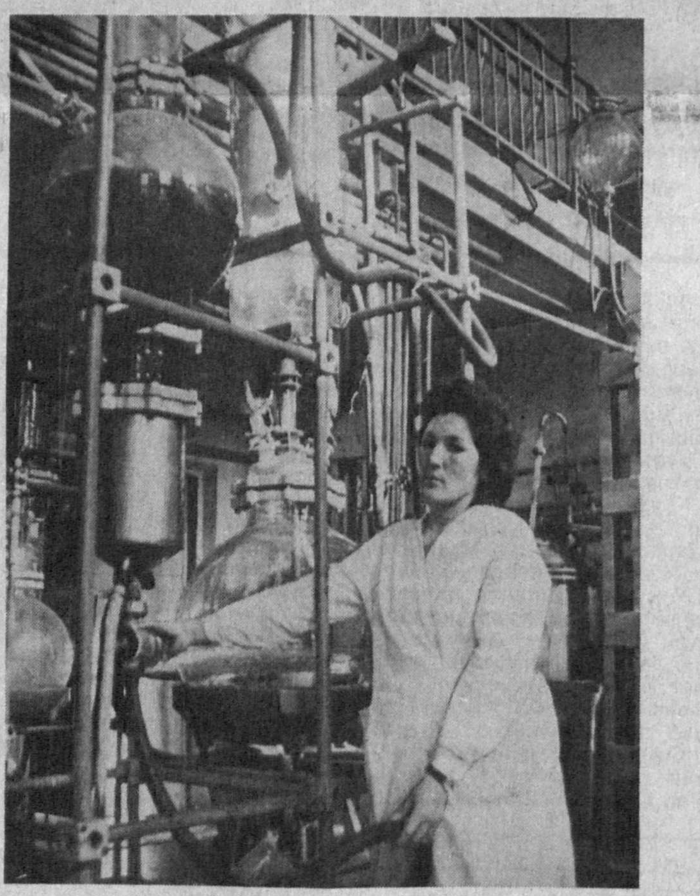

РАҲБАР ЎЗИМИЗДАН ЧИҚАДИ

Навоий кон-металлургия комбинати ўқув марказида маҳаллий ёшларидан раҳбар кадрлар тайёрланадиган бўлади. Ўқишга қабул қилиш тест орқали амалга оширилди. Бўлажак раҳбарлар машғулотларда КПСС тарихи ўрнига руҳшунослик, сиёсий иқтисод ўрнига бозор иқтисоди асосларини ўрганадилар. Машғулотларни Тошкентдаги «Корчалон» илмий-ўқув маркази ўқитувчилари олиб боришяпти. Раҳбарлик санъатини эгаллаш ва иқтисодни ўрганиш учун Туркия ёки АҚШга бориш шарт эмас экан. Ўзимизда тўпланган тажриба ҳали кўп йиллар асқотади.

М. МАҲМУДОВ.

РАЙОНДА ТЕЛЕСТУДИЯ

● ЗАФАРОБОД. «Сухроб» кичик корхонаси қошида маҳаллий телестудия иш бошлади.

КОРХОНА раҳбари Бахтиёр Турғунов банкдан икки миллион сўм қарз олиб, унга зарур асбоб-ускуналар харид қилиб ўрнатди. Шундан сўнг район телестудияси аҳолига пуллик хизмат кўрсата бошлади. Ҳар оила ойига 85 сўм тўласа кифоя. Эвазига район янгиликлари, бадиий ҳамда мультфильмлар томоша қилишади.

ЯНГИ МАРКАЗ ТИКЛАНЯПТИ

● ТОМДИ. Районнинг янги маркази қад ростлаяпти.

ЗАРАФШОН шаҳридан унча узоқ бўлмаган жойда ўн учта уй тикланди. Эски марказ ер тез-тез силкиниб турадиган зонага жойлашганлиги боис томдиликлар кўп йиллардан буён янги марказга кўчиш зарурлигини бот-бот айтишарди. Ниҳоят орзулари рўёбга чиқадиган бўлди.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

КУНИГА — 600 ТОННА

ШАҲРИСАБЗ консерва заводи жамоаси пахта толаси эвазига Италиядан янги дастгоҳлар олди. Энди бу ускуналар ёрдамида кунига 600 тонна сабзавотни қайта ишлаш имкони яралди.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БИРИНЧИ ХАЛҚАРО МУСОБАҚА

НАВОИЙ шаҳрида теннис бўйича халқаро мусобақалар бошланди. Унда Марказий Осиё давлатлари таркибига кирувчи республикалардан спортчилар иштирок этишмоқда. Мусобақалар шаҳарнинг энг кўркам спорт саройларида ўтказилаяпти. Бу Навоий шаҳрида ўтказилаётган биринчи халқаро мусобақадир.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

САМАРҚАНДДА ЮК ТАШИШ МАШИНАЛАРИ ЧИҚАРИЛАДИ

ШАҲАР тажриба-механика корхонасида юк машинасини тайёрлаш йўлга қўйилмоқда.

БУ РЕЖАНИ амалга ошириш учун «Узавтотранстехника» республика илмий ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли ушбу корхона маъмурияти Россиянинг Кременчуг шаҳридаги «КрАЗ» юк автомобиль заводи билан шартнома имзоланди. Фақат шу йилнинг ўзида кременчугликлар 250 та шасси етказиб беришади. Қолган асосий қисмлар Самарқанд тажриба-механика заводида тайёрланади.

«Фарҳод» деб номлаш мўлжалланаётган бу оғир юк машинасига ҳозирданоқ чет эллардан ҳам харидорлар топилмоқда. Масалан, хитойликлар аллақачон бир нечта юк машинаси учун буюртма беришди.

ИШТИХОН КОНСЕРВАСИ

ЙИЛ бошидан буён Иштихон консерва заводи савдо тармоқларига 25 миллион сўмлик маҳсулот жўнатди.

Бу ерда ишлаб чиқариш қувватини ошириш, хилма-хил шарбатлар тайёрлаш учун барча имкониятларни ишга солишмоқда. Масалан, Хитой Халқ Республикасининг Циньзян шаҳридаги компаниялардан бири билан ҳамкорликда томат пастаси қадоқлайдиган ва туника идиш тайёрлайдиган цех қурилмоқда. Цехларга замонавий механизмлар ўрнатилаётир. Улар ёрдамида тайёрланган маҳсулотларни иштихонликлар жаҳон бозорига чиқаришмоқчи.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ РЕЖАЛАШТИРИШНИ ИНКОР ЭТАДИМИ?

(Давоми. Боши 1-бетда).

лозим бўлган ишлар билан истиқбол режаларини амалга оширишга раҳбарлик қилишни қандай қилиб уйғунлаштириш мумкин. Бу ҳар қандай даражадаги раҳбар учун муаммодир. Айниқса, бугун газеталарда таъриф бериб ёзишаётганидек биз яшаб меҳнат қилаётган ўтиш даврида ишнинг муваффақияти ана шунга боғлиқ.

Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов бир неча бор айтганларидек, истиқбол — бу ижтимоий бозор иқтисодиётидир. Биз ҳам шу истиқбол ҳақида фикр қилиб, шу истиқбол йўлида иш юритиб, районимизда халқ хўжалиги ривожланишининг уч йиллик дастурини тузиб чиқдик.

Дастур устида кўп ишланилди. Ҳар бир жамоа келгуси уч йилликка доир ўз уй-режаларини муҳокамадан ўтказди. Сўнгра мазкур таклифлар юксакроқ доирада умумлаштирилди. Ҳозир дастур тайёр. Биз уни халқ депутатлари район кенгашида муҳокама этиб, қабул қилдик.

Дастурда район олдида турган узоқ муаммоларни ҳал этишга доир қарашларимиз баён этилган. Пахта, дон, бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари етиштиришни кўпайтириш, чорвачилик, саноат, қурилишни юксалтириш ана шулар жумласидандир. Бу дастур жоиз бўлса, стратегик раҳбарлик қилишга йўналтиради.

— Тезкорлик билан раҳбарлик қилиш ҳақида гаплашдик. Лекин очиғини айтингчи, ишни бошқаришда баъзан столни муштлашга ҳам тўғри келиб турибдими?

— Албатта, илгариги даражада эмас, лекин кескин қарорлар қабул қилишга тўғри келаяпти. Зеро шунинг учун менга ҳокимият берилган. Умид қиламанки, кескин қарорлар қабул қилиш районимизга ҳам фойда келтиради. Районгагина эмас, қарорлар тегишли бўлган корхона, хўжаликларга ҳам нафи тегади.

Бир мисол: ўтган йили кузда районимиз пахта тайёрлаш режасини бажариб бўлган эди. Фақат бир хўжаликкина, номини айтиб ўтирмайман, пахтани режадагидан 60 тонна кам топширди. Ким билади, чарчашдими, дангасалик қилишдими, ишламай қўйишди. Қолган 60 тонна пахтани топширмай юравершди. Оқибатда уларни мажбур қилишга, қисувга олишга тўғри келди.

Тўғри қилдикми? Бу ўринда гап масалага қандай ёндашишга боғлиқ. Бир томондан, улар қисувга олинганларидан ранжишлари мумкин. Бошқа томондан, улар режани бажаришмаса, ҳосилнинг 15 фоизини мустақил сотиш имкониятидан маҳрум бўлишади. Ҳолбуки, хўжаликлар шу 15 фоиз пахтани сотишдан пахтанинг қолган 85 фоизига нисбатан ҳам кўпроқ даромад олиши мумкин.

Сизнингча, қатъий, тезкорлик билан раҳбарлик қилмай туриб ҳам ишлаб чиқаришда барқарорликка эришиш мумкинми? Мақтанишга йўймангу, лекин районимиз кейинги йилда пахта, дон, полиз, узум, картошка ва бошқа экинлар етиштиришда аввалги марраларни ортда қолдириб кетди. Айни пайтда ўз кучимиз билан минг гектардан зиёд ерни қишлоқ хўжалик аборотига киритдик.

— Шуниси яхшики, ҳозир ўтиш даври бўлса ҳам бозор иқтисодиётининг муайян самаралари кўзга ташлана бошлади.

— Ҳозир районимизда 200 дан зиёд кичик корхона, ширкат ва ҳоказолар мавжуд. Лекин бу масалага биз қатъий муносабатда бўляпмиз. Мен май ойида ана шу масалани ўрганиб чиқдим. Шундан кейин кичик корхона ва ширкатлар ўз муассислари билан мувозий фаолият билан шуғулланишларини таъқиқловчи қарор қабул қилинди.

Бу нимани англатади? Амалда қандай бўляпти? Механизациялашган кўчма колонна ўз қошида ширкат ёки кичик корхона ташкил этади. Корхона дарҳол фонд материалларидан фойдаланиб, қурилиш ёки таъмирлаш ишлари билан шуғулланишга киришади. Бу ғирт чайқовчилик эмасми? Кўчма колоннадан қатъий давлат нархларида қурилиш материалларини олган мазкур ишбилармонлар уларнинг нархини осмонга чиқариб буюртмачидан шунчалик кўп пул сўрашадики... Менинг даромад қилишга қаршилигим йўқ, фақат ғайри қонуний даромад қилишга қаршиман.

Шу боисдан юқорида тилга олинган қарорда қуйидагича сўз юритилган эди: кичик корхоналар, ширкатлар ташкил қилинглар, лекин улар тегишли фаолият билан машғул бўлсин. Масалан, механизациялашган кўчма колонна қошидаги кичик корхонада дурадгорлик буюмларини ишлаб чиқариш, пишган ғишт тайёрлаш, оҳак куйдириши мумкин. Яъни, асосий ишлаб чиқаришга хом ашё ва материаллар етказиб берувчи ўзига хос ёрдамчи ишлаб чиқаришга айланади. Кичик корхона, ширкат сифатида расмийлаштирилган айнан шундай ёрдамчи ишлаб чиқаришлар ҳар қандай ташкилот қошида фаолият кўрсатиши мумкин.

Хўжалик юритишнинг янгича усулларини излаииш борасида биз «Ўзсувқурилиш» концерни билан ҳамкорликда 15 минг гектар янги ерларни ўзлаштирувчи ҳиссадорлик асосидаги жамият тузиш режасини ишлаб чиқдик. Бу лойиҳани республика ҳукумати кўриб чиқади.

— Биз ишлаб чиқариш тўғрисида кўп гапирдик. Бу тушунарли, зеро, ишлаб чиқаришсиз тирикчилик ўтмайди. Лекин ишлаб чиқариш муаммолари билан бир қаторда одамларнинг ҳордиқ чиқаришлари зарурлигини ҳам унутмаслик керак. «Ўзбек Швейцарияси» деб бежиз номланмаётган районингизда йирик санаторий-курорт, сайёҳлик мажмуаларини яратиш учун барча шарт-шароит мавжуд. У фақат сўмлар билан эмас валюта ҳисобида ҳам даромад келтириши мумкин...

— Тўғри айтдингиз. Бизда гўзалликда ҳам, иқлими ўзига хосликда ҳам бетакрор жойлар бор. Иқлим таъсири билан даволаш нима эканлигини ҳам яхши биласиз. Курортларимизнинг аксарияти худди шу жиҳати билан маълум ва машҳур.

Биз бу масалани алоҳида ўрганиб чиқдик. Истиқболли иш эканлиги кўриниб турибди. Бироқ... ишни ташкил этиш қанчалик қимматга тушишини тасаввур қилиш қийин. Ахир, бунинг учун меҳмонхоналар ва пансионатлар, ресторанлар, спорт ва концерт заллари қуриш, дам олувчилар ҳеч қандай ноқулайлик ҳис қилмасликлари учун барча шарт-шароитни яратиш лозим бўлади. Бизда эса, кечирасизу, ўша жойларда ҳали канализация ҳам йўқ. Одамлар эса бундай ноқулайликдан қанчалик қийналишларини тасаввур қилиб кўринг.

Бир пайтлар, раҳматли Шароф Рашидов ҳаёт бўлган кезларда, бизнинг тоғли жойларимизда олимпия тоғ чанғиси мажмуини бунёд этиш ҳақида қарор қабул қилинган эди. Қарорда юқорида мен санаб ўтган масалаларнинг ҳаммаси ҳал қилиниши кўзда тутилганди. Лекин ўша пайтларда бунинг учун маблағ етишмади. Марказ эса бу масалада бўлса бўлар, бўлмаса ундан нари қабилида иш тутаверди.

— Лекин районингизда хўжаликлар ўз пай бадаллари эвазига биронта ҳиссадорлик жамияти ташкил этишлари мумкин эди-ку, ахир? Бу ишга чет эл сармоясини ҳам жалб этса бўларди.

— Албатта, ҳозир давлат хўжаликларимиз ўтган йилдагига нисбатан олганда ҳам бадавлатроқ бўлиб қолишди. Ғаллачилик хўжаликларини олинг. Улар ишлаб чиқаришдан доимо зарар кўришгани кўришган эди. Ислом Абдуғаниевич Каримов май ойида Жиззах вилоятига келганларида, биз ушбу масалани кўтардик. У кишининг аралашуви шарофати билан муаммо ҳал этилди, тез орада доннинг нархи оширилди. Шунчалик оширилдики, ғаллачилик хўжаликлари ўнлаб йиллар мобайнида биринчи бор ўз ҳисобларида эркин пулларга эга бўлишди. Пахтачилик хўжаликлари ҳам анча бойиб қолишди.

Лекин хўжаликларнинг сарф-харажатлари барибир камаяётгани йўқ. Ёнилғи, техника, қурилиш материаллари қанчалик қимматлашиб кетганлигидан хабарингиз бор. Буларсиз эса хўжаликлар иш юритиш у . ёқда турсин, фаолият кўрсатишлари ҳам мумкин эмас. Шундай бўлгач, улар санаторий ва оромгоҳлар қуриш учун керакли маблағни қаердан олишади?

Энди чет элликлар тўғрисида. Биз баъзи хорижий фирмаларни қизиқтиришга ҳаракат қилаяпмиз. Ҳатто бир ҳафта давом этадиган саёҳат йўналишини ишлаб чиқдик. Бунинг учун ҳар бир сайёҳ 175 доллар пул тўлаши керак. Аммо ҳозирча бу ишни йўлга қўйишда ҳамкорлик қиладиганлар топилмаяпти.

Барибир истиқболда районимиз тоғликлари дунёда машҳур курорт зонасига айланиши шубҳасиз. Ана шу пайтда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш бўйича ҳозир қилинаётган ишлар шубҳасиз асқотади.

Суҳбатдош:
Ю. БОНДАРЕНКО.

• Туманларда аҳвол қандай?

ДАНҒАРАЛИКЛАРНИНГ ШАШТИ БАЛАНД

«Агар тинч ва осойишта меҳнат қилсак, мавжуд бойликларимиздан оқилона фойдалансак, шубҳа йўққи, Ўзбекистон тез орада танглиқдан чиқиб олади». Бу ишончу умидга йўғрилган сўзлар ҳозир мамлакат миқёсидаги мўътабар анжуманларда ҳам, вилоят ва туманларда ўтаётган турли йиғинларда ҳам тез-тез қайд этилмоқда. Муҳими — жойларда унинг ижобатини ҳам кўриб турибмиз.

Данғара тумани меҳнаткашлари жорий йилда бултур қўлга киритилган ютуқларни янада мустаҳкамлаш, янги марраларни забт этиш мақсадида астойдил меҳнат қилмоқдалар. Хўш, ўтган йилги натижалар нималардан иборат эди? Якунланган йилда давлат ва жамоа хўжаликлари деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ҳамда сотишдан қарийб бир миллиард сўм даромад олишди. Ана шу маблағнинг 60 фоизидан зиёди иш ҳақи, мукофот ва қўшимча ҳақ сифатида меҳнаткашларга берилди. Фақат шугина эмас. Якунга кўра, ишчилар, колхозчилар ва хизматчиларга яна 217 миллион сўм тарқатилди. Уларга, шунингдек, 1991 йилда етиштирилган пахта толасининг режадаги беш фоизи ва режадан ортиғини сотиш ҳисобига 40 миллион сўм тақсимланди. 1992 йил якуни бўйича эса, бу кўрсаткич 50—55 миллион сўм бўлиши кўзда тутилмоқда.

Даромадга яраша буромад деганларидек, ҳокимлик ва хўжаликларнинг раҳбарлари ободонлаштириш ҳамда бунёдкорлик ишларига алоҳида аҳамият бераётирлар. Масалан, 1992 йилда 30 миллион сўм эвазига 100 километрдан ортиқроқ масофага газ қувурлари ётқизилиб, 1500 дан зиёд хонадонга «зангори олов» келтирилди. Бу йил яна 10 тадан кўпроқ қишлоқнинг 2000 тадан ошиқ хонадони газ билан таъминланди.

Капитал қурилиш соҳаси ҳам эътиборда. Ўтган йили 610 ўринли 5 та болалар боғчалари ва яслилари, 6 та врачлик амбулаторияси қуриб ишга туширилган бўлса, жорий йилда 800 ўринли болалар боғчалари ва яслилари, 4 та мактаб биноси, консерва цехи, сут ошхонаси, «Найманча» давлат хўжалигида эса шифохона барпо этилади.

Районда аҳолининг кам таъминланган қисмини ижтимоий ҳимоялаш ниятида «Саховат» фонди ташкил қилинган. Бу фонд жамоаси ва бошқа ташкилотлару корхоналар ҳисобидан бир йил мобайнида ногиронлар, фахрийлар, ночор оилаларга 500 минг сўм моддий ёрдам кўрсатилди.

Бундай эзгу ишлар ҳар бир жамоа ва давлат хўжалиги, ташкилотлару корхоналарда изчил давом эттирилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Ҳайдарали Худойбердиев номли жамоа хўжалигининг илғор сут соғувчиси Маликахон Мирзаумарова. 2. Хўжаликлараро механизациялашган 102-кўчма колонна қурувчилари Назиржон Рустамов, Эрқўзи Рўзиматов, участка бошлиғи Йўлдошали Мелибоев, туман ҳокимининг биринчи ўринбосари Қодиржон Раҳмонов «Найманча» давлат хўжалиги ҳудудида тикланаётган янги ошхона қурилишини жадаллаштириш ҳақида суҳбатлашмоқдалар. 3. Қурувчилар бригадасининг бошлиғи Рафиқали Холмирзаев. 4. Данғарадаги хасталикларни аниқлаш марказининг кўз шифокори Раънохон Шарипова.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ.

Муаллиф олган суратлар.

• *Мустақиллик сўқмоқларида*

КАРЛ МАРКСДАН— АДАМ СМИТГА

ЁКИ ҚАЛБДАН КЕЧГАН БИР БАҲС БАЁНИ

Абдуҳолиқ — Ўн йил ичида Ўзбекистон жаҳондаги гуллаб яшнаган давлатлардан бирига айланади.

Мен — Айтганингиз келсин. Лекин Сизга бир-икки саволим бор.

Ҳозир қирқ уч ёшдасиз — айни енг шимариб ишлайдиган, тоғ келса кемириб, сув келса симириб курашадиган чоғингизда нима учун бутун масъулиятни учинчи шахсга юклаб, яна осонгина қутилиб кетмоқчисиз?

Бу баландпарвоз ваъдаларингиз, совет кишиларининг ҳозирги авлоди коммунизмда яшайди қабилидаги сийқаси чиққан шиорлардан нимаси билан фарқ қилади?

Абдуҳолиқ — Гапингизда жон бор. Тан оламан, ишимизда кўпинча дадиллик, шиддат, ғайрат етишмай қолади. Мустақиллик вазифаларининг бутун кўлами билан тасаввур қилишга уринсак, баъзан юракни ваҳима босади. Очиғини айтганда «ватан», «мамлакат» ибораларини мустақил Ўзбекистонга нисбатан қўллашга ҳали ҳаммамиз кўникиб улгурганимизча йўқ. Ахир ақлимизни таниганимиздан бери Брестдан Чукоткагача ястаниб ётган СССР муждасидаги «арслон ёлли харита» сенинг ватанинг деб қулоғимизга қуйишди. Буни унутиш қийин кечаётир. Яқинда Тошкент шаҳри мактабларида «Қайси мамлакатда яшайсиз?», «Ватанингиз қаер?» каби саволларга бошланғич синф ўқувчилари кўпроқ «Ўзбекистон» деб бийрон жавоб беришган.

Исо пайғамбар фиравнлар тутқунидан озод қилинган қавмларини қирқ йил ҳижрат саҳросида олиб юриб, қуллик нималигини билмайдиган янги авлод пайдо бўлгандан кейингина фароғат водийсига бошлаб боради.

Бизнинг зиммамизда ҳам қулликни билмаган озод авлодни тарбиялаш ва уларга муносиб Ўзбекистонни мерос қилиб қолдириш масъулияти бор. Шунинг учун миллий-маънавий уйғонишга хизмат қилувчи тамойилларни яратиш айни долзарб масаладир. Бу тамойил ягона ҳукмронликни даъво қилмайди. Аҳолининг барча қатламларини қамраб олади. Ўзбекистон мустақиллиги асосида фикрлар хилма-хиллигини тан олади. Ва аксинча, мустақилликка хизмат қилмайдиган ҳар қандай қарашларга, ҳаракатларга, ғояларга муросасиз бўлади.

Худо хоҳласа, ўн йил ичида Ўзбекистонимизни жаҳондаги гуллаб-яшнаган давлатлардан бирига айлантирамиз! Қандай қилиб дейсизми?! Мана, амалий ҳисоб-китобларга қараганда Туркияда, Чилида, Польшада катта ислоҳотлар бошланганидан кейин озкўпи билан ўн йил ичида аҳвол ўнгланган. Гонконг, Малайзия, Жанубий Қурия мамлакатлари эса кейинги ўн йил ичида жаҳон бозорининг қоплонларига айландилар.

Бизнинг мустақиллигимиз ҳам ўн йилда мева бериши шарт. Ҳозир ишлаб турган, озодлигимизга интиқ кўз тиккан кишилар, албатта, бу мевалардан баҳраманд бўлишсин. Шунинг учун бизга Жанубий-Шарқий Осиё мамлакатларининг тажрибаси ҳам керак.

Мен — Деҳқон яхши ният билан далага чиқар экан, албатта яхши етилган, тўйинган ерга уруғ қадайди. Испанияда Франкодан кейин, Португалияда Салазарадан, Чилида Пиночетдан кейин тоталитар ва авторитор режимдан бозорга ўтиш муваффақият келтирган. Лекин бу давлатларда хусусий мулк бор эди, бизда ривожланган хусусий сектор йўқ ва уларнинг тажрибасини қўллаб бўлмайди-ку!

Абдухолиқ — Биздаги кучли Президент бошқарувига таяниб, бу қусурнинг ўрнини бошқача йўсинда тўлдиришимиз мумкин.

Мен — Ва Жанубий Қурия, Туркия тажрибасига таяниб ўз йўлимизни кашф этамиз, дейишингиз ҳам мумкин. Бироқ кучли Президент бошқаруви фидойи одамлари билан кучли эмасми? Қайси турк билан гаплашманг, «Туркия» деганида кўзлари чақнаб, кўкраги фахр-ифтихордан гупириб кетади. Ҳали тараққиёт даражаси бизга нисбатан анча орқада бўлган айрим турк қишлоқларида ҳам ватан мустақиллиги туйғуси жуда муқаддас ҳисобланар экан. Биздачи? Бизда ватан туйғуси қай даражада? Эртага қандайдир Старавойтова ёки Жириновский СССР номидан дўконларни шакарга тўлғазиб, энди Иттифоқ ёки Россия империяси учун овоз беринг, деса наҳотки уларни қўлловчилар орамиздан топилса?!

Абдухолиқ — Бундай кишилар йўқ деб айтолмайман. Чунки, социализм истеъмолчиларнинг, «бер-берчиларнинг» бутун бир армиясини тайёрлади. Бозор иқтисодиёти, дейишимиз билан уларнинг бир қисми чайқовчилик йўлига ўтиб олишди. Ҳозир улар халқ ризқини қийиб, истеъмол бозорини ғорат қилиш билан шуғулланишмоқда. Яна бир қисми давлатдан ундирган даромадини майда чайнаб ўз ҳолича яшамоқда.

Мен — Мустақиллик мафкураси уларни қайта тарбиялаш, ёки сиз айтгандай «уйғотиш» билан машғул бўладими?

Абдухолиқ — Йўқ. Бунга вақтимиз ҳам, имкониятимиз ҳам етишмайди. Бозор иқтисодиёти қоидалари бундайларни чиқит каби йўл-йўлакай четга итқитиб ташлайди. Давлат фақат ногиронларни, қарияларни, болаларни, кам таъминланган оилаларни бундан кейин ҳам ўз ҳимоясига олаверади. Аммо хўжайинлик ҳиссини, ерга, мулкка эгалик туйғусини устун даражада рағбатлантиради. Биз мулк тўғрисида, хусусийлаштириш, чет эл инвестицияси каби бозор иқтисодиётини ривожлантиришга хизмат қилувчи бошқа ўнлаб қонунларни батафсил тушунтириш ва жорий этиш учун кўп куч сарфлаймиз. Лекин энди мақташ, ибрат олишга чақириш каби шиорлар ўрнига «ахборот бомба»ларини тайёрлашга кўпроқ аҳамият берамиз. Бу «бомбалар» ишимизга ҳалақит бераётган бюрократнинг, таъмагирнинг тагига қўйилган бўлади.

Мен — Мана шу гапларингиздан шиорбозликнинг ҳиди келади.

Абдуҳолиқ — Эҳтимол, шиорбоз авлодига мансубман. 70—80-йилларда оширилган мажбуриятни ошириб бажарган дала қаҳрамонларини мақташга катта ҳисса қўшганман. Бу одат доим мени таъқиб қилиб юради. Аммо ҳозир «бомба ахборот»га битта амалий мисол келтириб, Сизнинг шубҳаларингизни тарқатишга уриниб кўраман.

Эсингизда бўлса, ўтган йил бошида бир гуруҳ ёш иқтисодчилар Республика Президенти билан учрашувларда бюрократия ишга қаттиқ тўғаноқ бўлиб тургани ва порахўрлик авж олаётгани ҳақида куйиниб гапиришган эди. Нима учун йил охирига келиб бу талабгорларнинг ҳовури пасайиб қолди. Хўш, бюрократизм тугатилдими? Порахўрлик барҳам топдими? Асло. Бу ерда бошқа гап бор. Бозор иқтисодиётининг ўқ томирига ҳаёт бағишловчи бир неча қонунлар қабул қилинди. Аввал пора бериб иш битказиб юрган ишбилармон энди қонуний ҳақини талаб қилишга киришди. Бу ёқдан тўрачилик, таъмагирлик қонунга рўпара келиб, чекина бошлади. Бош Қонунимиз — Янги Конституциянинг қабул қилиниши Президент бошқарувини кучайтирди.

Мен — Сиз айтган баҳсcевар иқтисодчиларнинг кўпчилиги амалга миниб, хизмат машинасига чиқиб олгани учун энди ҳукуматга талабномалар қўйишни бас қилишган бўлса-чи?

Абдуҳолиқ — Ахир, энди уларнинг баҳслашишга вақти йўқ, кўпчиликка маълум бўлган ўша режаларини, ғояларини амалга оширишга қаттиқ киришганлар. Амал курсисига келсак, ҳукумат ишлайман деган ёшларга пешвоз чиқди, холос.

Эскича яшаб бўлмагани каби, энди эскича ишлаб ҳам бўлмайди. Эсингизда бўлса, инсон омилини кучайтириш ҳақида яхши бир ҳаракатлар бўлган эди. Ҳозир Ўзбекистонда мана шунга катта эътибор берилмоқда. «1993 йил 1 январдан бошлаб меҳнатга ҳақ тўлашнинг ягона тариф сеткасини жорий этиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори ана шу мақсадга хизмат қилади.

Мен — Бу қарорни ва унга берилган шарҳни матбуотда ўқиб, моҳиятига умуман тушундим. 16 январь куни шу қарор асосида кўпроқ маош олганимдан кейин эса унинг аҳамиятини ҳис қилдим. Лекин газеталаримиз, телевидениеда ишловчи ўртоқлар нима учундир бунга аҳамият беришмаётир. Сиз айтган «бомба ахборотлар»ни кўрмаяпман. Журналистларимиздаги консервативликка мана шу пайтда тоқат қилиб бўлмай қолади. Кўп ҳолларда бу бўшлиқни иқтисодчиларимиз тўлдириб туришар эдилар...

Биламизки, 1937 йилда муҳандис 1500 сўм, юқори малакали ишчи эса 200—300 сўм маош олган. Орадаги фарқ 1200—1300 сўм. 1970 йилда эса бу фарқ 47,4 сўмга, 1986 йилда 22,6 сўмга тушиб қолган. СССРнинг инқирози ҳам интеллектуал қувватни баҳоламай қўйиш суратларига ҳамоҳанг равишда тезлашиб борган.

Тарихда бошқача мисоллар ҳам бор. Қадимий Мисрда ишлаб чиқариш воситалари, «умумхалқники», яъни давлатники бўлган. Ишчилар юқори малакали ва қора ишчиларга бўлинган. Юқори малакали ишчилар давлатдан, уй, қабристондан жой олиш имкониятига эга бўлишган. Ўн кунлик (8 соатлик) иш кунидан бир кун ва байрамда дам олинган. Қаранг, биз ўтган социализмнинг туппа-тузик кўринишини қадимги Мисрда биринчи жорий этишган. Дастлаб бизда колхозлар етиштирган ҳосилнинг 30 фоизини давлатга берган эди. Қадимий Мисрда ҳам «колхозлар» дастлаб 30 фоиз топшириқ билан чекланган. Птоломей давлат бошига келгач, ярмидан кўп ҳосил тортиб олинди ва шундан Қадимий Миср давлати «кризис» даврига кўчиб, эрамизгача бўлган II асрда бутунлай хароб бўлди. Колхозлар ҳосилнинг ҳаммасини тортиб ола бошлагандан кейин СССР иқтисодиёти ҳам таназзулга юз тутди.

Ўзбекистон мустақилликка эришган кундан бошлаб ўз иқтисодиётини халқ фаровонлиги билан бир йўналишда ривожлантиришга киришди. Дастлаб етиштирилган ҳосилнинг режадан ошиғи ва режадан 5 фоизи, ўтган йили режадагидан 15 фоизи, бу йилдан эса режа бўйича 20 фоизи хўжаликлар ихтиёрида қолдирилмоқда. Бу 20 фоиз деҳқонларга ўтган йилга нисбатан қўшимча 20 миллиард сўм даромад олиб келади деган гап, ушбу қарор шарҳида айтилди.

Мен — Бироқ шу 20 миллиард сўмнинг салмоғини изоҳлаб берадиган мард иқтисодчи топилмай турибди.

Сабзавотчилар режа бўйича етиштирган ҳосилнинг тенг ярмини, пиллакорлар 25 фоизини ўзлари эркин тасарруф этмоқдалар. Ҳукумат хўжаликларининг мустақиллигини кенгайтириш ва тепадан режалаштиришга барҳам бериш сиёсатини юритмоқда. Бизнинг оммавий ахборот воситаларимиз эса ўтган йили уч ой кузда режасини қойиллатган хўжаликларни шарафлаш билан машғул бўлишди. Ўша даврдаги газеталарни телекўрсатувларни 1979 йилгилари билан солиштиринг. Ҳеч қандай фарқ йўқ.

Абдуҳолиқ — Ўн йилда Ўзбекистонни жаҳоннинг гуллаб-яшнаган давлатлардан бирига айлантирамиз, деганимда хўжаликларнинг иқтисодий мустақиллигини кенгайтириш жараёнини назарда тутган эдим. Буни Марксдан орқага — бозор иқтисодиёти назариясининг асосчиси Адам Смит ҳузурига қайтиш, деб баҳолаш мумкин.

Дастлаб ўзини оқламаётган икки юзта давлат хўжалигини, йил охиригача эса 500 га яқин шундай хўжаликни мустақил жамоалар, ассоциациялар, фермерлар, кооперативлар ихтиёрига бериш ҳақидаги ҳукумат қарори мулкни давлат тасарруфидан чиқариш 1993 йилда янги босқичда давом этишини кўрсатди.

Хўжайинлик ҳиссини уйғотишга келсак, инсоннинг қўлига мулк тизимини бермай туриб бунга эришиб бўлмайди.

— Сотиболди энг яхши тракторчимиз, — дейди раис. Бунга жавобан Сотиболди тавозе билан миннатдорлик изҳор этади.

— Тракторни сотиб олгандан бери Сотиболдини топиб бўлмай қолди, — дейди кейинги сафар раис.

Бир йил утгандан кейин эҳтимол раиснинг жавоби шундай бўлар: «Улови бор. Ерни ўз ихтиёрига олган. Етиштирган ҳосилиниң ўзи тасарруф этади. Сармоянинг қудратини қаранг. Сотиболдини умуман танимай қолдим».

Маддоҳлик қўл остидаги кишиларни таъзимда тутиб туришга хизмат қилади. Ерга, корхонасига хўжайинлик туйғуси эса инсоннинг қаддини кўтаради, қадрини баланд тутади.

Оммавий ахборот воситаларидаги чучмал мадҳиябозлик ҳақидаги таъналарингиз ўринлик, бироқ газеталаримизда жиддий ўзгаришлар рўй бераётганини ҳам эътироф этмоқ даркор. «Ўзбекистон овози» газетасининг «Осиё бозори» саҳифаларини олинг. «Эгамберди миллионер», «Уста қандолатпаз Тошкентда яшайди», «Ҳокимлик режалаштиришдан воз кечди», «Туркистон», «Правда Востока», «Ўзбекистон овози» газеталаридан йўл-йўлакай олинган бу сарлавҳалар остидаги лўнда ахборотларни ҳақиқий «бомба» дейиш мумкин. Эътибор қилинг — Жиззах вилоят ҳокимлиги режалаштиришдан воз кечиб, 1993 йилдан бошлаб қайси экинлардан қанча экишни хўжаликлар ихтиёрига бериш ҳақида қарор қабул қилган. Ўз-ўзидан, режа тузиб, уни бажаришни талаб қилиш билан шуғулланувчи деҳқончилик саноати идоралари ходимлари энди нима қилади, деган савол туғилади.

Тамбов шаҳрида ўтган конкурсда қатнашган 13 давлат қандолатпазлари орасида тошкентлик Аваз Зокиров тайёрлаган «Орзу» ва «Наврўз» тортлари энг зўр деб топилган. Бу кечаги воқеа. Бугун ўзбек тўқимачилари Лейпциг ярмаркасида ўз маҳсулотлари билан қатнашса эртага Тошкент ҳаво лайнерларининг харидорлари кўпайса... Жаноблар, ўз имкониятимизга ишонч пайдо бўлмоқда! Бундай ахборотлар кўпроқ ва хўпроқ бўлсин.

Мен — Чет эл инвестициясининг Ўзбекистонга кириб келиши учун кенг имкониятлар очиб қўйилган. Бунинг орқасидан мулкни давлат тасаррруфидан чиқаришни бошлаб юбордик. Агар ишбилармонларимизда, халқимизда хўжайинлик ҳиссини тезда уйғотмасак, эртага ишлаб чиқариш, ер, бошқа воситаларнинг катта қисми хорижий инвесторлар қўлига ўтиб кетиши мумкин.

Иккинчидан, интеллектуал қувватимизни кучайтириш масаласини кун тартибига қўйиш пайти келди, деб ҳисоблайман. Сабаби — бир пайтлар миллий ишчилар синфини шакллантириш учун собиқ марказдан минг-минглаб юқори малакали мутахассисларни чорлаган эдик. Тошкентнинг қоқ ўртасидан уй бердик, ёғлиқ жой бердик, оғамиз деб улуғладик. Ҳозир шу ишхоналарга бир бош суқиб кўринг-чи, неча фоиз маҳаллий миллат кадрлари ишлаётган экан. Буни ҳисоб-китоб қилмай энди Оврўпага, Америкага, Жанубий-Шарқий Осиё давлатларига кўз тикаяпмиз.

Чет эл технологияси изидан ўз фойдасига пишиқ-пухта хорижий мутахассислар келади. Бежиз Шарқдан «ДЭУ» корпорацияси ва Ғарбдан «Мерседес-Бенц» фирмаси Ўзбекистонда изма-из ишга киришгани йўқ. Тез орада Ўзбекистон Оврўпа ва Осиё капитали рақобатлашадиган майдонга айланади. Агар яна меҳмонларнинг юкини кўтариб, ҳовлисини супириб кунимиз ўтаётганига шукур қилиб юрсак тарих бизни ҳеч қачон кечирмайди.

Рақобатчилар орасидан ҳақимизни ажратиб олиш учун энди уйғонган хўжайинлик ҳиссининг ўзи камлик қилади. Меҳнатсеварлик яхши фазилат, бироқ ақл билан, уддабуронлик билан ишлаш унданда ноёб фазилат. Бу ерда гап интеллектуал бойлик, ақлли меҳнат ҳақида кетмоқда.

Урушдан кейин Япония олдида инқироздан чиқиш учун чет эл инвестициясини жалб этиш ва интеллектуал қувватни ўстиришдан иборат икки йўл турар эди. Оқибатда ишончсиз кўринган иккинчи йўл Японияни жаҳондаги энг ривожланган давлатлардан бирига айлантирди. Демоқчиманки, миллий интеллектуал қувватни ривожлантиришнинг давлат дастурини тайёрлаш вазифаси кун тартибига чиқмоқда.

Дунё бозорига чиқиш учун чет эл технологияси керак, деб тинмай ёзамизу енгил саноат корхоналаримиздаги хориждан келтирилган дастгоҳларнинг нега ярим қувват билан ишлаётгани ҳақида миқ этмаймиз? Абдулла Қаҳҳор таъбири билан айтганда қаламнинг кучини ўтин ёришга сарфламай, атом музёрарини юргизишга киришсак тўғрироқ бўлармиди!..

Абдуҳолиқ — «Халқимизни пароканда бўлиш балосидан асраб қолдик». Барча соҳада инсоний қадриятлар устиворлигига эришиш давр фазилатига айланиб бормоқда. Сиз боя яхши ният уруғини етилган заминга экиш керак дедингиз. Мавриди билан хатоларни тузатиб, бу вазифаларни ҳам амалга оширамиз. Ўзбекистонимиз мустақиллиги барча яхши ниятларимизнинг кушойиши учун таянч нуқтаси бўлиб турса бас.

А. АБДУРАЗЗОҚ.

• Савоб

МАДАД ПОЕЗДИ

Ўзбекистон экология ва саломатлик жамғармаси томонидан ташкил этилган «ЭКОСАН» саломатлик поезди икки ҳафталик сафардан сўнг Қорақалпоғистондан Тошкентга қайтиб келди. Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Мудофаа вазирлиги, Ўрта Осиё темир йўли ва бошқа вазирликларнинг қирқдан ортиқ юқори малакали тиббиёт ходимлари, профессор ва олимлар турли касалликларга чалинган ёшу қарига тиббий хизмат кўрсатишди.

Жойларда «ЭКОСАН» поездининг пухта тайёргарлик билан кутиб олиниши, шифокорлар вазиятга қараб ишни такомиллаштириб борганликлари туфайли икки ҳафта мобайнида мўлжалланган уч минг киши ўрнига олти минг 234 беморга тиббий ёрдам берилди. Шу ўринда дўхтирлар дам олиш кунисиз 12 соатлаб ишлаганликларини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Давога ўта муҳтож беморларга Тошкент, Самарқанд, Бухоро шаҳарларидаги йирик клиникалар ҳамда госпиталларда ётиб даволанишлари учун йўлланмалар берилди. Жумҳурият касаба уюшмалари кенгаши беморларни имтиёзли равишда санаторий ва дам олиш уйларига жойлаштиришни ўз зиммасига олган эди. Улар ўз ваъдалари устидан чиқмоқдалар. Муолажа ва текширувларда саломатлик поездининг замонавий чет эл медицина асбоб-ускуналари билан жиҳозланганлиги жуда асқотди. Зарур дори-дармонларнинг етарли бўлганлиги туфайли ишлар унумли бўлди.

Минтақада олиб борилган текширувлар айниқса аёллар орасида анемия — камқонлик касали жуда кўп учраётганлигини кўрсатди. Аҳоли ўртасида ошқозон-ичак хасталиклари, буйракда тош ҳосил бўлиш ҳоллари анча юқори эканлиги аниқланди. Буларнинг асосий сабаби ичимлик сувлари ва озиқ-овқатларда зарарли унсурлар миқдорининг юқори эканлигидир. Республика онкология илмий текшириш институти профессори Васила Алижонова гуруҳи ўтказган эркак ва аёллар хужайралари текшируви натижасида 300 беморнинг икки фоизида рак касаллиги аломатлари борлиги аниқланди. Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги диагностика маркази ходими Раҳима Назарова гуруҳи кўрикдан ўтказган 900 кишининг фақат 20 нафаригина соғлом экан. Аҳоли ўртасида туберкулёз касаллиги билан оғриган беморлар ҳам кўпчиликни ташкил этади. Бундай аҳвол албатта, киши кўнглида ташвиш уйғотади.

«ЭКОСАН» поезди муолажа ўтказаётган кунлари жумҳурият экология ва саломатлик жамғармаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги раҳбарлари Қорақалпоғистонга келдилар. Ташрифдан мақсад — у ерда «ЭКОСАН» жамғармасининг бўлимини очиш эди. Бу тадбирга бағишланган йиғилишда сўзга чиққан республика Президенти аппаратининг етакчи маслаҳатчиси, «ЭКОСАН» раиси, профессор Юсуфжон Шодиметов, аҳоли соғлиги ёмонлашувига нотоза ичимлик сувининг таъсири катта бўлганини таъкидлаб, Қорақалпоғистонда 50 та йирик сув тозалагич иншоотларини тўлиқ таъмирлаб беришни жамғарма ўз зиммасига олишини айтди. «Мутахассисларимиз ишлаб чиққан «Тоза сув» дастурида мухтор жумҳуриятнинг барча аҳолисини соф ичимлик суви билан таъминлаш асосий мақсад қилиб қўйилган. Бу иш катта маблағ ва меҳнатни талаб этса-да, Президентимиз қўллаб-қувватлаб турган жамғармамиз уни шараф билан бажаришига ишончим комил», — деди у киши. Сўзга чиққан Қорақалпоғистон Республика Олий Кенгаши раиси Уббиниёз Аширбеков; Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазири Шавкат Каримов ҳамда «ЭКОСАН»нинг Қорақалпоғистондаги бўлими раиси этиб сайланган Ҳусниддин Мадкаримовлар ҳам ҳукумат билан жамоатчилик кучлари бу йўлда бирлашишлари зарур эканлигини таъкидладилар.

Бир ёшгача бўлган гўдакларга мўлжалланган 500 минг сўмлик қуруқ сут аралашмаси, сервитамин шарбатлар хайрия сифатида аҳолига тарқатилди. Кўчма шифохоналарда даво излаб келган афғон уруши қатнашчилари, Чернобиль фожеаси оқибатларини тугатиш иштирокчилари, уруш ва меҳнат ногиронларига ҳам тиббий кўмак берилди. Юқори малакали мутахассислар ва жарроҳлар Хўжайли, Нукус, Қўнғирот каби шаҳар касалхоналарида бўлишиб, оғир беморларни ҳам кўрикдан ўтказиб, жарроҳлик операцияларида қатнашдилар ҳамда врачлар билан фикр алмашдилар.

Таниқли олимлар, тажрибали санитария-эпидемиология ходимлари экологик инқирозга учраган минтақанинг шу кунги ҳолатини, унинг инсон организмига, эволюцияга таъсирини бевосита ўрганиб чиқдилар. Натижалари асосида чуқур изланишлар олиб борилади. Улар чиқарган илмий хулосалар эса жамғарма қошида ташкил этилган илмий маслаҳат кенгаши томонидан тайёрланадиган маърузалар орқали жаҳон экологик кенгашларига олиб чиқилади. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ЮНЕП, ЮНЕФПА, ЭСКАТО, ЮНИСЕФ каби ташкилотлари учун булар муҳим маълумотлардир. Чунки ер шари — бизнинг умумий уйимиз. Уни барчамиз биргаликда асрашимиз керак. Шу туфайли саломатлик поездининг навбатдаги сафарлари чоғида чет эл олимларининг иштироки ҳам кўзда тутилмоқда.

Кўчма шифохона жамоаси аъзолари ўзбек, тожик, рус, қозоқ, беларус ва бошқа миллат вакилларидан иборат бўлиб, улар ўтган икки ҳафта мобайнида бир ғоя — инсон саломатлиги йўлида бирлашиб, фидойилик билан меҳнат қилдилар.

М. НАЗАРОВ,
«ЭКОСАН» матбуот маркази котиби.

«МУСТАҚИЛ ЮРТ ИСТИҚБОЛИ ДАСТУРИ»

(Боши 1-бетда).

иқтисодиёт соҳасидаги чуқур билимига таяниб, республикамизнинг бозор иқтисодиётига ўтиши, келажакда ҳуқуқий, демократик давлат тузиш йўлида олиб борилаётган ишларни ҳар тарафлама ва халқ дилига яқин тилда тушунтириб берган. Бу рисолалар илмий-назарий ва амалий омилларни тўла-тўкис ифодаловчи муҳим қўлланмалар сифатида қабул қилинаётганлиги эътиборга лойиқдир. Уларда мустақил республикамизнинг энг асосий йўналиши ҳисобланмиш — демократик ва ҳуқуқий давлат қуриш асослари илмий-сиёсий нуқтаи назардан, жаҳондаги илғор мамлакатлар тажрибаси асосида оммабоп қилиб кўрсатиб берилган. Кўпчилик мазкур китобларда юртимизнинг ўзига хос йўл билан бозор иқтисодиётига кириб бораётганлигини ҳам алоҳида таъкидлашмоқда. Энг муҳими, танланган йўлимизга ишонч туйғуси тобора барқарор бўлиб боряпти.

Ўзбекистон ўзига хос йўлни танлаб олди. Бу жараён республиканинг барча фуқаролари ва корхоналарига ташаббус ҳамда тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай имкониятлар яратиб беряпти. Бозор муносабатларини босқичма-босқич ривожлантириш таъминланмоқда. Мулкларни секин-аста давлат тасарруфидан чиқариб, хусусийлаштириш жараёнини амалга ошириш учун барча ҳуқуқий асослар яратилди. Президент фармонига биноан вилоят бўйича 36 минг 371 та квартира фуқароларга текинга берилди.

«Буюк ипак йўли»нинг энг муҳим бекатларидан бирида жойлашган Фарғонага яна чет эл сармоядорлари ишонч кўзи билан қарашмоқда. Ҳозир вилоятда чет эл сармояси билан ҳамкорликда ишлаётган 20 дан ортиқ қўшма корхона фаолият кўрсатяпти. «Дўстлик» деб номланган Ўзбек—Хитой, «Сан-Те» деб аталаётган Ўзбек—Туркия қўшма корхоналари ишлаб чиқараётган маҳсулотлардан нафақат фарғоналиклар, балки бутун республика аҳолиси баҳраманд бўляпти.

Фаоллар йиғилиши қатнашчилари, айниқса, бутун халқ Ислом Каримовнинг бевосита раҳнамолигида уюшган жиноятчиликка, коррупцияга қарши олиб борилаётган курашни қизғин қўллаб-қувватлаяпти. Фақат сўнгги икки ой ичида вилоят бўйича 67 кишидан иборат жиноятчиларни бирлаштирган 16 гуруҳ қўлга олинди. Улардан 55 миллион сўмлик мол-мулк, ўғирлаб кетилган 40 та автомашина тортиб олиниб, эгаларига қайтарилди, давлат тасарруфига ўтказилди.

Фаоллар йиғилишида Президентнинг адолатли, демократик давлатнинг аркони бўладиган беш асосий қоидасига амал қилиш ниҳоятда муҳимлиги алоҳида таъкидланди. Шунинг учун ҳам йиғилишда вилоятдаги иқтисодий аҳвол асосан танқидий нуқтаи назардан таҳлил қилиб берилди. Ўтган йили вилоятда саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми аввалги йилга нисбатан 4,7 миллиард сўмга кам бўлганлиги ачиниш билан таъкидланди. Маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажмини Фарғона нефтни қайта ишлаш бирлашмаси 2,7 миллиард сўмга, «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси 920 миллион сўмга, Марғилон ипак комбинати 389 миллион сўмга, Фарғона химиявий толалар заводи эса 300 миллион сўмга камайтириб юборишгани айтилди. Марғилон ёғочни қайта ишлаш заводи, Қўқон ип-йигирув ва Бешариқ йигирув-тўқув фабрикаларида ҳам ўсиш суръатлари анча пасайиб кетганлиги кўрсатилди.

Айниқса, вилоятда халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш борасидаги аҳвол жиддий ташвишга солаётганлигини нотиқ алоҳида қайд этди. Жумладан, нон ва нон маҳсулотлари 2,9 минг тоннага, консерва маҳсулотлари 22 миллион шартли банкага, ўсимлик ёғи 9 минг тоннага, сут маҳсулотлари 24 минг тоннага камайтириб юборилган.

Шунингдек, йиғилишда вилоят аграсаноат комплексидаги аҳвол ҳам атрофлича таҳлил қилинди. Ўтган йилги натижалар анча ташвишли эди. Лекин янги йилнинг дастлабки ойлари ҳам бу соҳада бирор-бир ижобий силжиш бўлмаётганлигини кўрсатиб турибди. Шу йилнинг январь ойида вилоят бўйича давлатга гўшт сотиш ўтган йилга нисбатан 12 фоизга, сут 2 фоизга, тухум тайёрлаш эса 52 фоизга камайтириб юборилди. Ёзёвон, Учкўприк районлари хўжаликларида январь ойида давлатга бирор дона ҳам тухум сотилмади.

Вилоятда давлат хазинасини тўлдириш борасида бир қатор тадбирлар амалга оширилди. Бюджетнинг даромад қисмига 1,1 миллиард сўм ортиқча маблағ туширилди. Натижалар бундан ҳам яхши бўлиши мумкин эди. Лекин 20 та шаҳар ва райондан 11 тасида республикадан ташқарига маҳсулот олиб чиқиб кетишдан олинадиган солиқ режалари бажарилмади. Натижада бюджетга 159 миллион сўм тушмади. Йиғилишда айрим корхона ва ташкилотлар олинаётган даромадни яшириб қолишга ҳаракат қилаётганликлари қаттиқ қораланди. Текшириш органларининг аниқлашича, Фарғона пахта тозалаш заводида 602 минг сўм, Бағдод нон комбинатида 163 минг сўм, Марғилондаги «Сервиз» улгуржи дўконида 707 минг сўм, Олтиариқ пахта тозалаш заводида 369 минг сўм, Фарғона нефтни қайта ишлаш бирлашмасида эса салкам 70 миллион сўмлик қўшимча даромадлар аниқланиб, давлат бюджетига ундириб олинди. Шундай қонун бузилишларига йўл қўйган 1219 та мансабдор шахсга нисбатан маъмурий чоралар қўлланилиб, 712 минг сўм жарима солинди ва бюджетга ўтказилди.

Шунингдек, фаоллар йиғилишида вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Авазхон Мухторовнинг республика ҳукуматининг Андижон вилоятидаги текшириш якунларига бағишланган кўрсатмаси асосида тайёрланган маърузаси ҳам тингланди.

Йиғилишда кун тартибидаги ҳар икки масала кенг муҳокама этилди. Улар бўйича тегишли қарор ҳамда тадбирлар қабул қилинди.

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.

• Депутат муаммо кўтаради

ЭР-ХОТИННИНГ УРУШИ, ДОКА РЎМОЛНИНГ ҚУРИШИ ЭДИ-КУ, АХИР?!

Ғаллаорол қишлоқ райони бўлгани туфайли биздаги аёлларнинг аксарияти мавсумий ёки кам даромадли ишларга жалб этилиши табиий. Биргина эрнинг топгани эса рўзғорни тебратишга етавермайди. Баъзан келин-куёв турмушига ота-оналарнинг ноўрин аралашуви, янги оила шароити билан ҳисоблашмаслик, оилада «тенглик қонуни» бузилиши, характерлар тўғри келмай қолиши эр-хотиннинг ажралиши билан тугамоқда. Биргина 1991 йили район бўйича 1275 янги оила қурилган бўлса, уларнинг 75 таси турли сабабларга кўра ажралди. Шу йилнинг дастлабки олти ойи давомида бўлса бундай оилалар сони 65 тага етди. Бундай ҳол айниқса Ғаллаорол шаҳар кенгаши, Ғўбдин, Мирзабулоқ, Иттифоқ, Маданият қишлоқ кенгашлари ҳудудида кўплаб юз бермоқда.

Ажралишнинг кўнгилсиз оқибатлари олдини олиш ота-онанинггина эмас, балки қишлоқ фаолларининг, кенг жамоатчиликнинг ҳам муҳим вазифаларидан бири. Тўғри, оилавий жанжаллар ҳамиша бўлган, бундан кейин ҳам бўлиши мумкин, аммо у ажралишга бориб етмасин. Ана шу жараёнга четдан аралашиш керак, токи жанжал оила бахтига дарз етказишга улгурмасин.

Менимча, бунинг учун аввал бошдан таълим-тарбияни изчил йўлга қўйиш лозим. Умумтаълим мактабларида, ўрта махсус билим юртларида ёшларни оқилона турмушга ўргатиш, тайёрлаш борасида қўлдан келадиган барча ишларни қилиш лозим. Афсуски, ўқув режасига киритилган оилавий турмуш этикаси ва психологияси дарслари аксарият паст савияда ўтилаётир. Кўпчилик ёшлар никоҳ гигиенаси масаласида ҳам алифни калтак дея олишмайди.

Умуман олганда, агар статистика маълумотларига назар ташласангиз, республикамизда ёш оилаларнинг ажралиб кетиши йилдан йилга камаймаётир.

Жамият келажагининг асоси — оила! Уни эъзозлаб сақлаш эса ана шу жамиятнинг вазифаси. Оила иши эса айрим кишилар ўйлаганидек, жўн масала эмас. Шундай экан, фақат келин-куёвларнинг тўйларини кўз-кўз қилавермай, тўйдан бир йил, икки йил сўнгги ҳаётларига тез-тез назар солинса, умуман, оммавий ахборот воситалари шу муаммоларни кўпроқ ёритса, ғоят савоб иш бўларди. Токи оилалар тинч бўлсин, бахтли яшашсин, болалар тирик етимга айланмасин. Токи алимент деган нарсага ҳеч бир аёл муҳтож бўлмасин!

Қаршигул ҚУРБОНОВА,
Ғаллаорол райони кенгаши нойиби, муаллима.

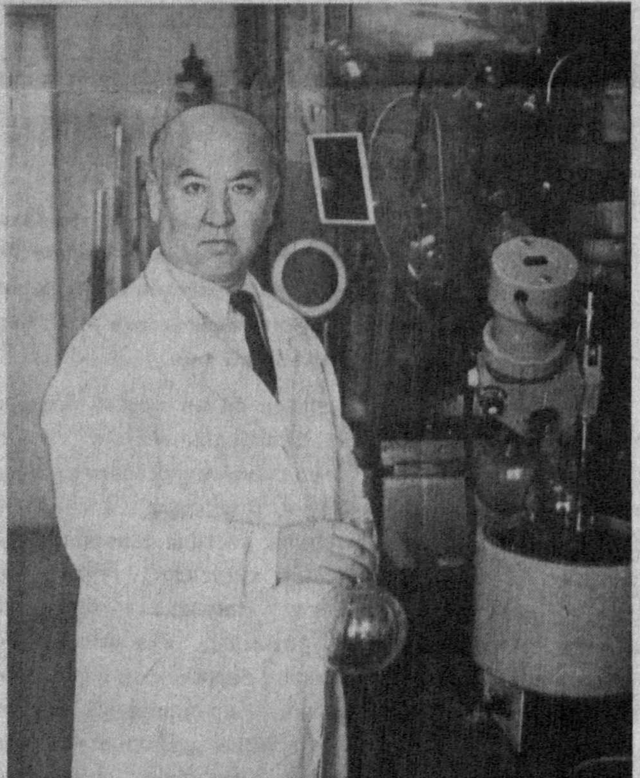

Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясига қарашли ўсимлик маҳсулотлари кимё институти 1957 йилда ташкил топган. Шундан буён мазкур илм даргоҳи ўзининг замонавий ва илмий ютуқларини халқ хўжалигига дадил тадбиқ этиб келаётир. Бу институтдан шу кунгача 49 фан доктори, 275 фан номзоди етишиб чиққани ҳам бу ерда илмий изланишлар жуда самарали олиб борилаётганидан далолатдир.

Мана бу суратларда институт илмий ходимлари илмий ва амалий изланишлар маҳсули бўлмиш биорегулятор ва юксак самарали кимё ускунасини ишлаётган лаҳзалар тасвирланган.

(ЎзА).

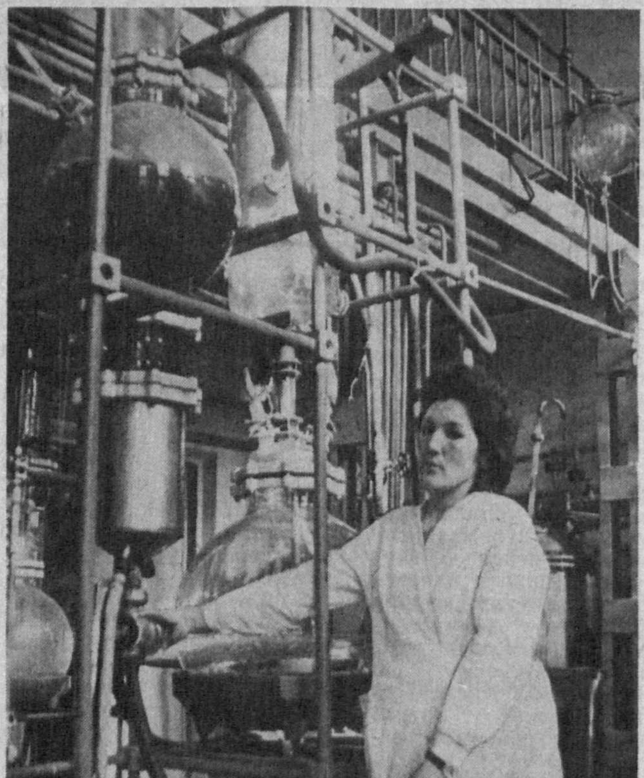

Аждарҳо ўйинатувчининг сўнгги сўзи

Аждарҳо Шарқ мамлакатларида қадимдан ёвузлик тимсоли бўлиб келган. Дунё бозорида доимо ошиғи олчи бўлган Ғарб давлатлари ва АҚШ иқтисодиётига Жануби-шарқий Осиёдаги «иқтисодий мўъжизалар» хавф сола бошлагач, Таиланд, Сингапур, Тайвань ва Жанубий Кореяни «аждарҳо» деб аташ урф бўлиб қолди. Бу мамлакатлар айрим соҳаларда жаҳон бозоридан, ҳатто, Япониядай «оғаси»ни ҳам сиқиб чиқара бошлади.

Бугун шундай «аждарҳо»лардан бири бўлмиш Жанубий Кореяда янги Президент Ким Ен Сам Ро Дэ Удан президентлик ваколатларини қабул қилиб олади. Мамлакат тарихида иккинчи марта тинчлик йўли билан ҳокимият бир ҳукуматдан иккинчи ҳукуматга ўтади. Шу муносабат билан Ро Дэ У 23 февраль куни мухбирлар билан Президент сифатида сўнгги марта суҳбатлашди ва беш йиллик фаолиятига якун ясади. Президентнинг фикрича, давлатга раҳбарлик қилган даврида Жанубий Корея иқтисодиётида, сиёсий ва ижтимоий ҳаётида, «шимолий дипломатия», яъни Шимолий Корея ва унинг яқин иттифоқчилари бўлмиш собиқ СССР ва Хитой билан яхши муносабатлар ўрнатишда катта муваффақиятларга эришилди. «Ташқи куч»ларнинг тўсқинлик қилиши туфайлигина Жанубий ва Шимолий Кореянинг қўшилиб кетишига имкон бўлмади. Бироқ унинг башорат қилишича, мазкур ўн йилликда икки Корея қўшилиб кетади.

Жанубий Кореянинг иқтисодиётда эришган мўъжизалари ҳақида гапирганда, унинг бугунги аҳволига ҳам бир қур назар ташлаб қўйиш зиён қилмайди. Негаки, иқтисодий тараққиёт суръатининг пасайиши, озми-кўпми, Ро Дэ У фаолияти билан ҳам бевосита боғлиқ. Ғарбликлар буни Жанубий Кореяда иқтисодий тараққиёт ва демократиянинг ўзаро мутаносиб эмаслиги билан изоҳламоқчи бўлсалар, Президентнинг ўзи иқтисодий тараққиётдаги бугунги қийинчиликлар сабабини «иқтисодиётнинг жамиятни демократлаштиришга қурбон қилиниши»да деб билади. У дунёдаги кескин ўзгаришлар ҳам мавжуд иқтисодий турғунликка олиб келувчи омил эканини айтади. Жанубий Корея иқтисодиёти 70-йилларда ҳам бундай беқарорликдан катта зарар кўрган эди. Иқтисодчилар бунга иқтисодиётнинг жилови, асосан, давлатнинг қўлида бўлгани ва хусусий секторнинг ривожланишига йўл берилмаганини сабаб қилиб кўрсатишади. Ўшанда спортдан тушадиган даромад мамлакатни муқаррар иқтисодий бўҳрондан сақлаб қолди ҳамда зарур ислоҳотлар ўтказиб, барқарорлик ва иқтисодий тараққиётга эришишга имкон берди. 80-йилларда, асосан, бозор муносабатларини ривожлантиришга катта эътибор берилди. Натижада 1988 йилга келиб, экспорт қилинаётган маҳсулотлар салмоғи ялпи миллий маҳсулотнинг 46 фоизини ташкил этди. Бу муваффақиятларга эришишда мамлакат раҳбариятининг 70-йилларда юритган барқарорлаштириш сиёсати муҳим аҳамият касб этди, дейиш мумкин.

Ро Дэ У Президент бўлган сўнгги беш йилда ялпи миллий маҳсулот ҳажми икки баравар ортди. Жанубий Корея иқтисодий тараққиёт бўйича дунё мамлакатлари ўртасида 15-ўринга кўтарилди. Лекин бошқа қўшни мамлакатлардагидек Жанубий Кореяда ҳам мўъжизавий иқтисодий ислоҳотлар чекланган сиёсий эркинликлар шароитида амалга оширилди. Аҳоли эса моддий фаровонликка эришган сари сиёсий эркинликлар талаб қила бошлади. Бу ҳодисани бошқа қитъаларда ҳам кузатиш мумкин. Масалан, Пиночет диктатураси даврида Чилида муҳим иқтисодий ислоҳотлар амалга оширилган бўлса-да, мамлакат халқи сайлов чоғида сиёсий эркинликлар илинжида ҳарбий бўлмаган номзод Патрис Эйлвинга овоз берган эди. Демак, иқтисодий ислоҳотларни фуқароларнинг сиёсий эркинликларини поймол қилиш ҳисобига амалга ошириб бўлмайди.

Ро Дэ У Президент сифатида ҳеч қачон «иқтисодий мўъжиза»ни сиёсий эркинликларга қурбон қилишни истамаган. У Давлат раҳбари бўлган йилларда сиёсий эркинлик талаб қилиб, намойишга чиққан талабаларнинг кўп марта аёвсиз калтаклангани боиси ҳам ана шунда.

Энди дунё, оддий фуқаро бўлишни истаётган Президентнинг сўзлари билан айтганда, «демократияга эришган ва гуллаб-яшнаётган Корея Республикасига бошқача кўз билан қарай бошлади». Бу сўзлар иқтисодий тараққиёти сустлашган мамлакат аҳолисини овунтириш учун айтилгани йўқ. Аксинча, Президентнинг ўз фаолиятига берган баҳосидир. Бу баҳони Жанубий Корея аҳолиси тасдиқлайдими, йўқми, бу бошқа масала. Лекин, собиқ СССР давридагидек, «аждарҳо»нинг янги жиловдори ўз фаолиятини Ро Дэ Уни қоралашдан бошламаслиги аниқ.

Фахриддин НИЗОМ,
(ЎзА).

РАҲБАР ЎЗИМИЗДАН ЧИҚАДИ

Навоий кон-металлургия комбинати ўқув марказида маҳаллий ёшларидан раҳбар кадрлар тайёрланадиган бўлади. Ўқишга қабул қилиш тест орқали амалга оширилди. Бўлажак раҳбарлар машғулотларда КПСС тарихи ўрнига руҳшунослик, сиёсий иқтисод ўрнига бозор иқтисоди асосларини ўрганадилар. Машғулотларни Тошкентдаги «Корчалон» илмий-ўқув маркази ўқитувчилари олиб боришяпти. Раҳбарлик санъатини эгаллаш ва иқтисодни ўрганиш учун Туркия ёки АҚШга бориш шарт эмас экан. Ўзимизда тўпланган тажриба ҳали кўп йиллар асқотади.

М. МАҲМУДОВ.

РАЙОНДА ТЕЛЕСТУДИЯ

● ЗАФАРОБОД. «Сухроб» кичик корхонаси қошида маҳаллий телестудия иш бошлади.

КОРХОНА раҳбари Бахтиёр Турғунов банкдан икки миллион сўм қарз олиб, унга зарур асбоб-ускуналар харид қилиб ўрнатди. Шундан сўнг район телестудияси аҳолига пуллик хизмат кўрсата бошлади. Ҳар оила ойига 85 сўм тўласа кифоя. Эвазига район янгиликлари, бадиий ҳамда мультфильмлар томоша қилишади.

ЯНГИ МАРКАЗ ТИКЛАНЯПТИ

● ТОМДИ. Райондинг янги маркази қад ростлаяпти.

ЗАРАФШОН шаҳридан унча узоқ бўлмаган жойда ўн учта уй тикланди. Эски марказ ер тез-тез силкиниб турадиган зонага жойлашганлиги боис томдиликлар кўп йиллардан буён янги марказга кўчиш зарурлигини бот-бот айтишарди. Ниҳоят орзулари рўёбга чиқадиган бўлди.

ҚИСҚА ХАБАРЛАР

КУНИГА — 600 ТОННА

ШАҲРИСАБЗ консерва заводи жамоаси пахта толаси эвазига Италиядан янги дастгоҳлар олди. Энди бу ускуналар ёрдамида кунига 600 тонна сабзавотни қайта ишлаш имкони яралди.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БИРИНЧИ ХАЛҚАРО МУСОБАҚА

НАВОИЙ шаҳрида теннис бўйича халқаро мусобақалар бошланди. Унда Марказий Осиё давлатлари таркибига кирувчи республикалардан спортчилар иштирок этишмоқда. Мусобақалар шаҳарнинг энг кўркам спорт саройларида ўтказилаяпти. Бу Навоий шаҳрида ўтказилаётган биринчи халқаро мусобақадир.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

САМАРҚАНДДА ЮК ТАШИШ МАШИНАЛАРИ ЧИҚАРИЛАДИ

ШАҲАР тажриба-механика корхонасида юк машинасини тайёрлаш йўлга қўйилмоқда.

БУ РЕЖАНИ амалга ошириш учун «Узавтотранстехника» республика илмий ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли ушбу корхона маъмурияти Россиянинг Кременчуг шаҳридаги «КрАЗ» юк автомобиль заводи билан шартнома имзоланди. Фақат шу йилнинг ўзида кременчугликлар 250 та шасси етказиб беришади. Қолган асосий қисмлар Самарқанд тажриба-механика заводида тайёрланади.

«Фарҳод» деб номлаш мўлжалланаётган бу оғир юк машинасига ҳозирданоқ чет эллардан ҳам харидорлар топилмоқда. Масалан, хитойликлар аллақачон бир нечта юк машинаси учун буюртма беришди.

ИШТИХОН КОНСЕРВАСИ

ЙИЛ бошидан буён Иштихон консерва заводи савдо тармоқларига 25 миллион сўмлик маҳсулот жўнатди.

Бу ерда ишлаб чиқариш қувватини ошириш, хилма-хил шарбатлар тайёрлаш учун барча имкониятларни ишга солишмоқда. Масалан, Хитой Халқ Республикасининг Циньзян шаҳридаги компаниялардан бири билан ҳамкорликда томат пастаси қадоқлайдиган ва туника идиш тайёрлайдиган цех қурилмоқда. Цехларга замонавий механизмлар ўрнатилаётир. Улар ёрдамида тайёрланган маҳсулотларни иштихонликлар жаҳон бозорига чиқаришмоқчи.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ РЕЖАЛАШТИРИШНИ ИНКОР ЭТАДИМИ?

(Давоми. Боши 1-бетда).

лозим бўлган ишлар билан истиқбол режаларини амалга оширишга раҳбарлик қилишни қандай қилиб уйғунлаштириш мумкин. Бу ҳар қандай даражадаги раҳбар учун муаммодир. Айниқса, бугун газеталарда таъриф бериб ёзишаётганидек биз яшаб меҳнат қилаётган ўтиш даврида ишнинг муваффақияти ана шунга боғлиқ.

Президентимиз Ислом Абдуғаниевич Каримов бир неча бор айтганларидек, истиқбол — бу ижтимоий бозор иқтисодиётидир. Биз ҳам шу истиқбол ҳақида фикр қилиб, шу истиқбол йўлида иш юритиб, районимизда халқ хўжалиги ривожланишининг уч йиллик дастурини тузиб чиқдик.

Дастур устида кўп ишланилди. Ҳар бир жамоа келгуси уч йилликка доир ўз ўй-режаларини муҳокамадан ўтказди. Сўнгра мазкур таклифлар юксакроқ доирада умумлаштирилди. Ҳозир дастур тайёр. Биз уни халқ депутатлари район кенгашида муҳокама этиб, қабул қилдик.

Дастурда район олдида турган ўзак муаммоларни ҳал этишга доир қарашларимиз баён этилган. Пахта, дон, бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари етиштиришни кўпайтириш, чорвачилик, саноат, қурилишни юксалтириш ана шулар жумласидандир. Бу дастур жоиз бўлса, стратегик раҳбарлик қилишга йўналтиради.

— Тезкорлик билан раҳбарлик қилиш ҳақида гаплашдик. Лекин очиғини айтингчи, ишни бошқаришда баъзан столни муштлашга ҳам тўғри келиб турибдими?

— Албатта, илгариги даражада эмас, лекин кескин қарорлар қабул қилишга тўғри келаяпти. Зеро шунинг учун менга ҳокимият берилган. Умид қиламанки, кескин қарорлар қабул қилиш районимизга ҳам фойда келтиради. Районгагина эмас, қарорлар тегишли бўлган корхона, хўжаликларга ҳам нафи тегади.

Бир мисол: ўтган йили кузда районимиз пахта тайёрлаш режасини бажариб бўлган эди. Фақат бир хўжаликкина, номини айтиб ўтирмайман, пахтани режадагидан 60 тонна кам топширди. Ким билади, чарчашдими, дангасалик қилишдими, ишламай қўйишди. Қолган 60 тонна пахтани топширмай юраверишди. Оқибатда уларни мажбур қилишга, қисувга олишга тўғри келди.

Тўғри қилдикми? Бу ўринда гап масалага қандай ёндашишга боғлиқ. Бир томондан, улар қисувга олинганларидан ранжишлари мумкин. Бошқа томондан, улар режани бажаришмаса, ҳосилнинг 15 фоизини мустақил сотиш имкониятидан маҳрум бўлишади. Ҳолбуки, хўжаликлар шу 15 фоиз пахтани сотишдан пахтанинг қолган 85 фоизига нисбатан ҳам кўпроқ даромад олиши мумкин.

Сизнингча, қатъий, тезкорлик билан раҳбарлик қилмай туриб ҳам ишлаб чиқаришда барқарорликка эришиш мумкинми? Мақтанишга йўймангу, лекин районимиз кейинги йилда пахта, дон, полиз, узум, картошка ва бошқа экинлар етиштиришда аввалги марраларни ортда қолдириб кетди. Айни пайтда ўз кучимиз билан минг гектардан зиёд ерни қишлоқ хўжалик абоpотига киритдик.

— Шуниси яхшики, ҳозир ўтиш даври бўлса ҳам бозор иқтисодиётининг муайян самаралари кўзга ташлана бошлади.

— Ҳозир районимизда 200 дан зиёд кичик корхона, ширкат ва ҳоказолар мавжуд. Лекин бу масалага биз қатъий муносабатда бўляпмиз. Мен май ойида ана шу масалани ўрганиб чиқдим. Шундан кейин кичик корхона ва ширкатлар ўз муассислари билан мувозий фаолият билан шуғулланишларини таъқиқловчи қарор қабул қилинди.

Бу нимани англатади? Амалда қандай бўляпти? Механизациялашган кўчма колонна ўз қошида ширкат ёки кичик корхона ташкил этади. Корхона дарҳол фонд материалларидан фойдаланиб, қурилиш ёки таъмирлаш ишлари билан шуғулланишга киришади. Бу ғирт чайқовчилик эмасми? Кўчма колоннадан қатъий давлат нархларида қурилиш материалларини олган мазкур ишбилармонлар уларнинг нархини осмонга чиқариб буюртмачидан шунчалик кўп пул сўрашадики... Менинг даромад қилишга қаршилигим йўқ, фақат ғайри қонуний даромад қилишга қаршиман.

Шу боисдан юқорида тилга олинган қарорда қуйидагича сўз юритилган эди: кичик корхоналар, ширкатлар ташкил қилинглар, лекин улар тегишли фаолият билан машғул бўлсин. Масалан, механизациялашган кўчма колонна қошидаги кичик корхонада дурадгорлик буюмларини ишлаб чиқариш, пишган ғишт тайёрлаш, оҳак куйдириши мумкин. Яъни, асосий ишлаб чиқаришга хом ашё ва материаллар етказиб берувчи ўзига хос ёрдамчи ишлаб чиқаришга айланади. Кичик корхона, ширкат сифатида расмийлаштирилган айнан шундай ёрдамчи ишлаб чиқаришлар ҳар қандай ташкилот қошида фаолият кўрсатиши мумкин.

Хўжалик юритишнинг янгича усулларини изланиш борасида биз «Ўзсувқурилиш» концерни билан ҳамкорликда 15 минг гектар янги ерларни ўзлаштирувчи ҳиссадорлик асосидаги жамият тузиш режасини ишлаб чиқдик. Бу лойиҳани республика ҳукумати кўриб чиқади.

— Биз ишлаб чиқариш тўғрисида кўп гапирдик. Бу тушунарли, зеро, ишлаб чиқаришсиз тирикчилик ўтмайди. Лекин ишлаб чиқариш муаммолари билан бир қаторда одамларнинг ҳордиқ чиқаришлари зарурлигини ҳам унутмаслик керак. «Ўзбек Швейцарияси» деб бежиз номланмаётган районингизда йирик санаторий-курорт, сайёҳлик мажмуаларини яратиш учун барча шарт-шароит мавжуд. У фақат сўмлар билан эмас валюта ҳисобида ҳам даромад келтириши мумкин...

— Тўғри айтдингиз. Бизда гўзалликда ҳам, иқлими ўзига хосликда ҳам бетакрор жойлар бор. Иқлим таъсири билан даволаш нима эканлигини ҳам яхши биласиз. Курортларимизнинг аксарияти ҳудди шу жиҳати билан маълум ва машҳур.

Биз бу масалани алоҳида ўрганиб чиқдик. Истиқболли иш эканлиги кўриниб турибди. Бироқ... ишни ташкил этиш қанчалик қимматга тушишини тасаввур қилиш қийин. Ахир, бунинг учун меҳмонхоналар ва пансионатлар, ресторанлар, спорт ва концерт заллари қуриш, дам олувчилар ҳеч қандай ноқулайлик ҳис қилмасликлари учун барча шарт-шароитни яратиш лозим бўлади. Бизда эса, кечирасизу, ўша жойларда ҳали канализация ҳам йўқ. Одамлар эса бундай ноқулайликдан қанчалик қийналишларини тасаввур қилиб кўринг.

Бир пайтлар, раҳматли Шароф Рашидов ҳаёт бўлган кезларда, бизнинг тоғли жойларимизда олимпия тоғ чанғиси мажмуини бунёд этиш ҳақида қарор қабул қилинган эди. Қарорда юқорида мен санаб ўтган масалаларнинг ҳаммаси ҳал қилиниши кўзда тутилганди. Лекин ўша пайтларда бунинг учун маблағ етишмади. Марказ эса бу масалада бўлса бўлар, бўлмаса ундан нари қабилида иш тутаверди.

— Лекин районингизда хўжаликлар ўз пай бадаллари эвазига биронта ҳиссадорлик жамияти ташкил этишлари мумкин эди-ку, ахир? Бу ишга чет эл сармоясини ҳам жалб этса бўларди.

— Албатта, ҳозир давлат хўжаликларимиз ўтган йилдагига нисбатан олганда ҳам бадавлатроқ бўлиб қолишди. Ғаллачилик хўжаликларини олинг. Улар ишлаб чиқаришдан доимо зарар кўришгани кўришган эди. Ислом Абдуғаниевич Каримов май ойида Жиззах вилоятига келганларида, биз ушбу масалани кўтардик. У кишининг аралашуви шарофати билан муаммо ҳал этилди, тез орада доннинг нархи оширилди. Шунчалик оширилдики, ғаллачилик хўжаликлари ўнлаб йиллар мобайнида биринчи бор ўз ҳисобларида эркин пулларга эга бўлишди. Пахтачилик хўжаликлари ҳам анча бойиб қолишди.

Лекин хўжаликларнинг сарф-харажатлари барибир камаяётгани йўқ. Ёнилғи, техника, қурилиш материаллари қанчалик қимматлашиб кетганлигидан хабарингиз бор. Буларсиз эса хўжаликлар иш юритиш у . ёқда турсин, фаолият кўрсатишлари ҳам мумкин эмас. Шундай бўлгач, улар санаторий ва оромгоҳлар қуриш учун керакли маблағни қаердан олишади?

Энди чет элликлар тўғрисида. Биз баъзи хорижий фирмаларни қизиқтиришга ҳаракат қилаяпмиз. Ҳатто бир ҳафта давом этадиган саёҳат йўналишини ишлаб чиқдик. Бунинг учун ҳар бир сайёҳ 175 доллар пул тўлаши керак. Аммо ҳозирча бу ишни йўлга қўйишда ҳамкорлик қиладиганлар топилмаяпти.

Барибир истиқболда районимиз тоғликлари дунёда машҳур курорт зонасига айланиши шубҳасиз. Ана шу пайтда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш бўйича ҳозир қилинаётган ишлар шубҳасиз асқотади.

Суҳбатдош:
Ю. БОНДАРЕНКО.